SUOMEN EV.-LUT. KIRKON JA
VENÄJÄN ORTODOKSISEN KIRKON
X OPPIKESKUSTELUT KIOVASSA
27.8. - 5.9.1995

Belgorodin *piispa Johannes*,
Kurskin hengellisen seminaarin rehtori

ORTODOKSINEN KÄSITYS KIRKON LÄHETYSTYÖSTÄ: EKKLESIOLOGISET JA KANONISET PERUSTELUT

Aloitettaessa keskustelu kirkon lähetystyöstä, on tarpeen määritellä itse "mission" käsitteen sisältö.
19. vuosisadalla ortodoksinen kirkko näki missiossa pyhän Innokentii Moskovalaisen persoonassa kaukana sivistyksen piiristä eläville ihmisille suunnatun Kristuksesta todistamisen urotyön. Kun on välttämätöntä, "jättää" isänmaa ja mennä kaukaisiin, Jumalan selän takana sijaitseviin, paikkoihin. joista puuttuvat elämän mukavuudet, käännyttämään ihmisiä, jotka harhailevat tietämättömyyden pimeydessä totuuden tielle..."* Täältä ovat peräisin lähetystyön organisoimismuodot, lähetystyön, johon sisältyy hyvin organisoitu kirkkolaitoksen struktuuri ja merkittävien ortodoksisten lähetyssaarnaajien:pyhän Innokentii Moskovalaisen, arkkimandriitta Makarin (Gluharev), pyhän Nikolai Japanilaisen, pyhän Herman Aalaskalaisen ym. karismaattinen palvelutyö.
Nykyään on mahdollista erottaa muutama ortodoksien mission olemuksen määrittelytapa.
1) Kirkon missiolla ymmärretään Kirkon Elävän Ruumiin erottamatonta laadullista karakteristikaa. Kirkon missio on pyhä.Se on kirkon koko elämä, mutta tämä kirkon sisäinen elämä perustuu "kirkon ja maailman" välisiin "rajasuhteisiin". Tässä mielessä jokaista kirkon jäsentä kutsutaan todistamaan Kristuksesta, kristitty - merkitsee lähetyssaarnaajaa.
Tässä me voimme nähdä yhtymäkohdan mission teologisen ymmärtämisen lähestymistavoissa esimerkiksi Amerikan episkopaalisen kirkon kanssa, joka Yleisen rukouksen kirjassa määrittelee kirkon mission "kaikkien ihmisten palauttamiseksi yhteyteen Jumalan kanssa, toinen toistensa kanssa Kristuksessa... siinä määrin, kuin se rukoilee, julistaa evankeliumia ja kannustaa oikeudenmukaisuuteen, rauhaan ja rakkauteen"(s.855). Tällaisen lähestymistavan me löydämme myös KMN:n dokumenteista, kun kirkon missio ymmärretään kaikkien sovittamisena Jumalan ja toinen toistemme kanssa, saarnana, opetuksena ja parantamisena.
2) Missio, eli todistaminen, on kuuluu kirkon luonteeseen ja se on hyvän sanoman julistamista kaikille luoduille (Mk.16:15). Ortodoksista kirkoa nimitetään apostoliseksi ei ainoastaan sen tähden, että kirkon jäsenet "apostolien perustukselle rakennettuja" (Ef.2:20), vaan myös erityisesti sen tähden, että sen kautta Jeesuksen Kristuksen apostolien julistus on jatkunut tähän päivään saakka, ja se jatkuvasti kasvaa jäsentensä suhteen. Se kasvaa lakkaamatta olemukseltaan samanlaisena kuin se kirkko, joka syntyi helluntaina, kun "noin kolme tuhatta sielua" kastettiin (Apt.2:41).
Missio, apostolisuutena, on aina ollut kirkon ihmisten päätehtävä toteutettaessa Herran käskyä opetuslapsillensa: "Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni, kastamalla heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja opettamalla heitä pitämään kaikki,mitä minä olen käskenyt teidän pitää (Mt.28:19-20).
3) Ortodoksinen missiokäsitys perustuu myös mission trinitaariselle tasolle. Mission lähde on Pyhässä Kolminaisuudessa, Joka on ilmaissut itsensä siinä,että Isä lähetti Jeesuksen Kristuksen Pyhässä Hengessä (Joh.20:21-22). Tämä lähettäminen sisältyi Jumalan pelastussuunnitel-

maan, "sillä niin on Jumala maailmaa rakastanut, että Hän antoi ainokaisen Poikansa, ettei yksikään, joka Häneen uskoo, hukkuisi, vaan hänellä olisi iankaikkinen elämä" (Joh.3:16). Tästä seuraa, että ortodoksisen kirkon mission tarkoitus on siinä, että se ei tähtää vain intellektuaalisten vakaumusten, eettisten ihanteiden välittämiseen, vaan Jumala-yhteyden, Jumalassa olevan yhteisön elämän kokemuksen välittämiseen. Mission trinitaarinen ymmärtäminen edellyttää, että mission tehtävä on projektoida ihmisten suhteisiin suhteita,jotka ovat Pyhän Kolminaisuuden sisällä.

4) Kirkon missiolla on salattu yhteys Kristuksen ylösnousemukseen, kun apostoleille annettiin käsky mennä opettamaan kaikkia kansoja (Mt. 28:18-20). Kirkon julistuksen täytyy siis todistaa Kristuksesta Ylösnousseena Herrana ja viedä maailmaan Hänen Valtakuntansa - "uusi taivas ja uusi maa" (Ilm. 21:1), joka avautuu eukaristian toimittamisessa. Liturgian ja käskyjen täyttämisen kautta tapahtuu itse Jeesuksen Kristuksen - joka on Herra - Eläväksitekevän Pyhän Hengen ilmestyminen voimassa ja todellisen Jumalan Valtakunnan tuominen maailmaan.

5) Ortodoksinen missiokäsitys edellyttää, että ekumeeninen missio on "eskatologinen tapahtuma, kun evankeliumia julistetaan "maailman loppuun asti" (Mt. 28:20). Nimenomaan tämä eskatologinen näköala määrittelee mission ja kansallisen kulttuurin oikean keskinäisen suhteen, sillä mission päämääränä on aina koko kosmoksen - ihmiskunnan ja luonnon - uudistuminen, apostoli Paavalin sanan mukaisesti: "että Jumala olisi kaikki kaikessa" (1 Kor. 15:28).

Tämän vuoksi missio on sitä, että se lähestyisi maailmaa, pyhittäisi ja uudistaisi sen, toisi vanhaan elämäntapaan uuden sisällön, hyväksyisi ne paikalliset kulttuurit ja niiden ilmenemismuodot, jotka eivät ole ristiriidassa kristillisen uskon kanssa, ja uudistaisi ne pelastuksen välineiksi.

Sen "horisontaalitasolla" erotetaan sisä- ja ulkolähetys. Ulkolähetyksellä ymmärretään "ulkomailla tapahtuvaa" missiota, ts muodoltaan ja alueelliselta sijainniltaan laajaa tai suorastaan ortodoksisen valtion "rajojen ulkopuolella tapahtuvaa",tai valtakunnan sisällä, mutta ei ortodoksisten etnisten ryhmien keskuudessa tapahtuvaa missiota.

Sisälähetyksellä ymmärretään toimintaa,jolla tuodaan ortodoksiseen kirkkoon niitä, jotka muodostavat ikäänkuin ortodoksisen vähemmistön (ei-kristityt, pakanat, raskolnikot). Kuitenkin tällainen jako edellyttää ortodoksisen kirkon valta-asemaa valtakunnassa.

On olemassa myös muita mission määrittelemisen lähestymistapoja, kun sisälähetykseksi nimitetään missiota ortodoksisen kirkon muodollisten, virallisten rajojen sisällä, ts. kääntymistä niiden puoleen,jotka ikäänkuin "luetaan" kirkkoon kuuluviksi, kun heidät on kastettu, mutta heille ei ole annettu opetusta, tällaista missiota on totuttu nimittämään kasteopetukseksi.Mutta ulkolähetyksellä ymmärretään tässä tapauksessa kirkon palvelutehtävää kristinuskon hengen levittämiseksi ja vakiinnuttamiseksi kirkon muodollisten rajojen ulkopuolella, mikä sisältää, että Kristuksen luo tuodaan ihmisiä opetuksen - kasteopetuksen - kasteen kautta.

ORTODOKSISEN MISSION EKKLESIOLOGISET PERUSTEET

Pyhän Kirill Jerusalemilaisen mukaan kirkkoa nimitetään "ekklesiaksi", koska se kutsuu kaikkia kansoja - kokoaa ne yhteen.Ortodoksisessa teologiassa ei voida löytää kirkon tyhjentävää määritelmää, mutta voidaan löytää kuvaus siitä, mikä kirkko on. Kuten rovasti Georgi Florovski korostaa, "on mahdotonta alkaa muodollisesta kirkon määrittelystä. Sillä, ahtaasti ottaen, ei ole olemassa mitään, mikä voitaisiin julistaa joksikin opilliseksi perustaksi. Mitään ei voida löytää, ei kirkkoisiltä, ei opettajilta eikä edes Tuomas Akvinolaiselta. Mitään määritelmää eivät ole antaneet ekumeeniset kirkolliskokoukset, eivätkä niitä seuranneet lännen suret kirkolliskokoukset".*

lähteestä. Tiettynä hetkenä, kun kirkko on saavuttanut Jumalan tahdon säätämän kasvunsa täyteyden, ulkonainen maailma, tyhjennettyään kaikki elinvoimansa, kuolee, ja silloin kirkko ilmestyy ikuisessa kirkkaudessaan Jumalan valtakuntana".*
Näin kirkko on katolinen - "καθολικόν" -"kaikille kuuluva".
Pyhä Kirill Jerusalemilainen, määritellessään kirkon katolisuuden, ymmärtää tällä seuraavia karakteristikoita: "Kirkkoa nimitetään katoliseksi:
a) koska se esiintyy kaikkialla maailmassa.
b) koska se kokonaisuudessaan ja täydellisesti opettaa kaikki dogmit, jotka kaikkien ihmisten täytyy tietää.
c) koska se alistaa hurskaiden ihmisten jokaisen rodun, riippumatta heidän sosiaalisesta asemastaan ja sivistyksestään (hallitsevat ja hallittavat, oppineet ja oppimattomat):
d) koska se lääkitsee ja parantaa jokaisen synnin,
e) ja koska se sisältää kaiken, mitä kutsutaan hyveeksi, töissä, sanoissa ja hengellisissä arvoissa."
Kirkon katolisuus - Kristuksen Ruumiin - on "täyteys, joka kaikki kaikessa täyttää" (Ef. 1:23).
Katoliseksi kirkoksi tulee se kirkko,joka säilyttää totuuden täyteyden ja on apostolisen totuuden todistaja. Losski puhuu katolisuudesta Totuuden ominaisuutena tai kirkolle ominaisen totuuden tuntemisen kykynä, minkä avulla tämä totuus tulee selväksi koko kirkolle, niin sen kaikkein pienimmille osille, kuin myös kokonaisuudessa.
Ortodoksisessa ekklesiologiassa erotetaan tavallisesti katolisuuden paikallinen taso ja sen koko maailman käsittävä taso.
Edellisen mukaan paikallinen kirkko, joka on koottu Kristuksen nimessä, ja joka toimittaa eukaristiaa ja jota johtaa piispa,
on "katolinen kirkko", Kristuksen Ruumis" koko sen täyteydessä.
"Siellä, missä on Kristus, siellä on katolinen kirkko" - on Pyhän Ignatii Smyrnalaisen määritelmä. Kirkko on katolinen Kristuksen tähden, ei sen jäsenten tähden. On hyvin tärkeätä, että katolisuuden paikallinen taso antaa käsityksen paikallisesta kristillisestä yhteisöstä, ei osana Kristuksen ruumista vaan itse ruumiina. Tämä on hyvin selvästi ilmaistu jumalallisen liturgian proskomidissa, jolloin pappi valmistaa Pyhän Karitsan ja leikkaa osasia Jumalan äidin ja kaikkien pyhien muistoksi. Kirkon missiolle paikallinen katolisuuden taso merkitsee loogista kulttuurisen, liturgisen ja teologisen moninaisuuden mahdollisuutta yhdessä Kristuksen kirkossa. Kirkon missio väistämättä joutuu törmäyskurssille sekulaarin yhteiskunnan kanssa, mutta vielä terävämmäksi muodostuu kysymys suhteissa "missio-kulttuuri", "missio-kansa".
"Jumalan valtakunta ei mitätöi luonnollista maailmanjärjestystä vaan uudistaa sen sisältä käsin valaisten ja valistaen sitä, se kasvaa kiinni tähän luonnolliseen maailmanjärjestykseen, sillä se edellyttää vapaata ihmissielun, koko ihmiskunnan (kosmisena keskuksena, todellisena mikrokosmoksena) kääntymistä Jumalan puoleen.", kirjoittaa V.V. Zenkovski. "... Kansallinen 'liha', kansallisten ryhmien läsnäolo ei milloinkaan ole tullut torjutuksi idässä, vaikka kirkollisen ykseyden ihanne on ollut siellä ainakin yhtä voimakas ja syvä kuin lännessä, -se vain ymmärrettiin sisäisen eikä ulkonaisen yhteyden ihanteena."
Nämä ekklesiologiset edellytykset ovat aina olleet perustana mission ortodoksiselle käsitykselle. "Perinteinen eri kansojen kielten käyttö jumalanpalveluksessa (niin sanottu Kyrilloksen ja Metodioksen ideologia) jo itsessään merkitsee, että kristinusko ei tee tyhjäksi alkuperäiskansojen kulttuureja, vaan hyväksyy ne katolisen perinteen yhdistyneeseen moninaisuuteen".
Tämä rovasti Johannes Mayendorffin ajatus on hyvin tärkeä vastattaessa niiden nationalistisien liikkeiden haasteeseen, jotka pyrkivät syyttämään ortodoksista missiota esimerkiksi Venäjällä 19. vuosisadalla pienten kansojen venäläistämisestä, kolonialismista jne. Ortodoksiset lähetyssaarnaajat ovat kiinnittäneet päähuomion Jumalan totuuden tuomiseen kansan elämään

ja ajatteluun. Lähetyssaarnaajasta tulee vähitellen hänen eläessään kansan keskuudessa "yksi heistä", "liha lihasta". Hänestä tulee kansallisen kulttuurin täysiverinen jäsen. Ajan ymmärtäminen ja Kristuksen totuuden valon valaiseman kansan kulttuurin kunnioittaminen, paikallisten tapojen ja kielen opiskelu, Raamatun tekstien kansan kielelle tapahtuva käännöstyö, paikallisten ihmisten joukosta nousseitten pappien opetus sekä valmistaminen -kaikki tämä on vähitellen painanut kansan kirkon täyteyden katoliseen syvyyteen.
Hyvin tunnettu on tapaus, joka sattui Pyhälle Innokentios Venjaminille, kun hän kääntäessään Isä Meidän -rukouksen kansan kielelle korvasi sanan "leipä" sanalla "kala", koska tälle kansalle nimenomaan kala oli "jokapäiväinen leipä."
On todettava, että lähetyssaarnaajat ovat olleet hyvin varovaisia tuomaan kansalliseen kulttuuriin sivilisaation saavutuksia. Sen vuoksi he tietoisesti ovat jäljitelleet elämäntavassaan Herraa, Joka "vaikka oli rikas, tuli teidän tähtenne köyhäksi, että te hänen köyhyydestään rikastuisitte". (2 Kor. 8-9). Lähetyssaarnaajat ovat eläneet "evankeliumin köyhyydessä" välttyäkseen tekemästä radikaaleja muutoksia paikalliseen kulttuuriin. Kuitenkin tällaisella uppoutumisella alkuperäiskansan kulttuuriin on omat rajansa, koska paikallisen kansan kristillistyttämätön ajattelutapa voi muodostua heresian tai synkretismin kasvualustaksi, ja tällöin paikallinen kirkko turmelee katolisuutensa.

4 "Apostolinen"

Tavallisesti on totuttu ymmärtämään,että apostolit ovat historiallisesti perustaneet kirkon, säilyttäneet ja antaneet kirkolle uskon opin; säätäneet pyhän toimituksen, piispuuden, sukkession ja kirkon kanonisen rakenteen. Kirkko rakennettiin "apostolisen ja profeettain perustukselle, kulmakivenä itse Kristus Jeesus (Ef. 20). Isä Pavel Florenski antaa luonnehdinnalle αποστολικης missionäärisen ulottuvuuden. Hän kirjoittaa "kirkon täytyy kasvaa, assimiloitua liittäen itseensä yhä enemmän ja enemmän kirkollisia elimiä". Tämä kasvu toteutuu opettamalla ja kastamalla niitä, joita ei vielä ole liitetty Kristuksen Ruumiiseen, mutta opetuksen ja kasteen välineenä toimii apostolisuus sanan laajimmassa merkityksessä (αποστολη) kirkon lähettämänä maailmaan, opettaakseen muita saarnalla, esimerkillisellä elmällä, ihmeillä, merkeillä, kasvatuksella ja koko elämän järjestämisellä jne., herättääkseen kääntymättömissä uskonnollisen tietoisuuden, ja syventääkseen ja voimistaakseen sitä kirkon jäsenissä. Tässä mielessä Herraa kutsutaan "apostoliksi"/" , ja samalla nimellä nimitetään Hänen ensimmäisiä opetuslapsiaan, kuten voidaan nimittää myös jokaista kirkon jäsentä. Itse kirkkoa taas tässä mielessä kutsutaan apostoliseksi,αποστολικη kuten on sanottu Sananlaskujen kirjassa.
Tämän kirkon ominaisuuden ansiosta Kristuksen totuuden saarna on jatkunut tähän päivään saakka, ja kirkko kasvaa alinomaa. Kirkolla on aina "maan ääri" aloittaakseen apostolisuutensa. "Maan ääri" on hengellinen raja, jonka takana alkaa elämä, josta puuttuu Kristuksen totuuden valo. Tämä "ääri" voi olla sekä suunnattoman suuren kaupungin keskustassa että siperialaisen tundran ja Arabian autiomaan kaukaisessa kylässä. Lopuksi, tällainen ääri voi olla myös paikallinen yhteisö, jos se on menettänyt katolisuutensa.

ORTODOKSISEN MISSION KANONISET PERUSTELUT

Kuten tunnettua, kanonit ovat sääntöjä, jotka säätelevät kirkon jäsenten elämää Uuden Testamentin opetuksen hengen ja keskeisten periaatteiden mukaan. "Kirkon luonne Kristuksen ruumiina ilmenee kanoneissa yleisen opin sovellutuksena erityistapauksiin", kirjoittaa rovasti P.J.Svetlov, ja jatkaa:"Kanonit ovat kirkko-organismin ja kirkko-organisaation yhdistävä rengas." Tämä yhteys on syntynyt siitä, että kanonien tehtävä on ilmaista ja heijastaa dogmaattisia totuuksia kirkosta (esimerkiksi "katolisuus"). Kanonit voivat muuttaa muotoaan historiassa, säilyttäen kuitenkin sisäisen tarkoituksensa. Sitä mukaa kuin kanoneita on kerty-

nyt, niitä ei ole mitätöity, vaan ne ovat muuttaneet muotoaan ja kasvaneet saaden ainesta toinen toisistaan. Ne ovat täydentäneet toisiaan ja niitä on sovellettu historialliseen tilanteeseen rikkomatta kirkollisen perinteen ja elämän keskeisiä periaatteita. Apostolien teoissa ovat ikuistettuna ylösnousseen Kristuksen opetuslapsillensa osoittamat viimeiset sanat:"Kun Pyhä Henki tulee teihin, te saatte voiman ja te tulette olemaan Minun todistajani sekä Jerusalemissa ja koko Juudeassa ja Samariassa ja aina maan ääriin saakka" (Apt.1:8). Apostolien lähettäminen ei ollut kaoottinen tai sattumanvarainen. Perimätieto todistaa meille siitä, että jokainen apostoli arvan perusteella sai tietyn lähetyskentän ja saarnasi sen osan mukaan, minkä Jumala oli hänelle määrännyt (2 Kor. 10:13).
Apostoli Paavali todistaa siitä, että jokainen apostoleista julisti Kristuksen totuuden hyvää sanomaa omalla paikallaan, tietyssä maantieteellisessä pisteessä, eikä kukaan ylittänyt oman alueensa rajaa. Nykytermein "apostolinen alue" tarkoittaa jonkun apostolisen sukkession kätten päälle panemisen kautta omaavan piispan "kanonista aluetta".
"Yksi ruumis ja yksi henki, ...yksi Herra, yksi usko, yksi kaste, yksi Jumala ja kaikkien Isä, joka on yli kaikkien ja kaikkien kautta ja kaikissa..." (Ef.4:4-6). Tämän ykseyden saavuttamista palvelevat myös kanonit. -Kristillisen olemassaolomme normit.
Kanonien rikkominen katkaisee yhteyden Kirkon Ruumiin ja sen jäsenten välisen yhteyden. Näin kirkko aina kutsuu palvelutyöhön hengellisen johdon kautta, lähtien rikkomattomasta perinteestä asettaa alhaisimmat korkeimmiksi "mutta kieltämätöntä on, että halvempi saa siunauksen paremmaltaan" (hepr. 7:7). Kaanonit velvoittavat piispaa saarnaamaan, opettamaan kansalle hurskautta (Apostolinen sääntö 58; 6.19), kuitenkin piispan saarnaa rajoittaa piispan "kanoninen territorio", kieltäen häntä opettamasta julkisesti kaupungissa, joka ei kuulu hänelle (6.20), varsinkin, jos tämä halventaa tai jossain kohden väheksyy paikallista piispaa (Sard. 11). Tämä sääntö tulisi tuntea Venäjälle tulevien lähetyssaarnaajien, jotka eivät ainoastaan halvenna paikallista piispaa vaan myös itse Venäjän ortodoksista kirkkoa.
Lähetyssaarnaajalle kaanonien ei pidä olla, Pyhän Basileios Suuren mukaan, "keppi sokean käsissä", vaan ne ovat tarkoitetut suojelemaan hänen sisäistä yhteyttään Kristuksen Ruumiiseen, jolloin hän palvelutehtävässään voi olla "juutalainen juutalaisille", "kreikkalainen kreikkalaisille". Ja samaan aikaan apostoli Paavalin esimerkin mukaan lähetyssaarnaajia on voinut paljastaa samaiset "juutalaiset", "kreikkalaiset", kun heidän hengellinen suuntauksensa on poikennut Kristuksen tieltä. Kanoonisuus tarkoittaa valppautta ja harkintaa, avoimuutta kaikkia Jumalan luovan ja pelastavan voiman ilmauksia kohtaan kaikkialla, samanaikaisesti varoitusta lankeamasta mihinkään relativismiin. Kanonit synnyttävät lähetyssaarnaajan vastuun hänen opettamansa opin puhtaudesta. Mutta aina on olemassa "kanonisen getton" kiusaus, jolloin "fariseus" voittaa "publikaanin". Tämä vaikea ongelma on haaste nykyisille ortodoksisille kanonisti teologeille. Vastauksen tähän haasteeseen täytyy antaa sysäys kirkon mission kanonisen perustelun oikealle ymmärtämiselle. Mutta vielä vaikeammaksi tämä ongelma osoittautuu silloin kun me puhumme "yhteisestä todistuksesta", yhteistyöstä lähetystyössä. Kunnioituksen puute ekumeenisessa dialogissa olevan kirkon elämän normeja kohtaan ei ainoastaan ole myötävaikuttamatta yhteisymmärrykseen, vaan myös täydellisesti tuhoaa kaikenlaisen dialogin mahdollisuuden. Ortodoksisen kirkon kanonit auttavat ymmärtämään kristillisen vapauden olemuksen totuuden tuntemisena (Joh. 8:32). Ne suojelevat kristittyä sekulaarilta vapauden näkemykseltä, joka perustuu juridiseen kaikkien uskontojen keskinäisen tasa-arvoisuuden juridiseen prinsiippiin. Ankarat säädökset ottaa kirkon yhteyteen ortodoksisesta kirkosta luopuneet kristityt todistavat siitä, että ei ole lupa sallia proselytismiä kirkon missiossa.

Kanonit ovat lakeja, jotka ovat useimmissa tapauksissa annetut parantamaan kirkon elämään ilmestyneitä virheitä tai väärinkäytöksiä. Ilman niiden soveltamista kirkon missio kadottaa

katolisuuden kanonien säilyttämisen maailmanlaajuisessa ulottuvuudessa. Näin lähetysyhdistykset, jotka on organisoitu kirkollisen hierarkian ulkopuolelta, piispan ohi, menettävät ekumeenisen yhteyden sen tähden, että paikalliskirkon piispa on vastuussa kaikkien kirkkojen ekumeenisesta yhteydestä. Tämän tähden kaikkein useimmin yritykset tehdä lähetystyötä minkä tahansa kirkon kanonisella alueella johtavat kristittyjen jakaantumiseen ja sellaisten rakenteiden luomiseen, jotka tuhoavat kristittyjen yhteyttä ja jotka ovat kaukana todellisesta kirkosta.

Kanonien soveltamisen täytyy lisäksi vastata niiden henkeä, mutta ei kirjainta, täytyy ottaa huomioon kansallis-intellektuaalinen sfääri, kulttuurihistoriallinen konteksti. Päinvastaisessa kontekstissa kanonit muuttuvat kirkon sairauksien parantamiskeinoista "kepiksi sokean käsissä".

Makari, Vinnitsan ja Mogiljov-Podolin arkkipiispa

KIRKON TEHTÄVÄ SOVITTELIJANA JA KANSALLISUUSKYSYMYS

"Olkaa yhtä mieltä, eläkää sovussa, niin rakkauden
ja rauhan Jumala on oleva teidän kanssanne"
(2 Kor. 13:11).

Kaikki me olemme eläviä ihmisiä. Me asumme maailmassa. Sekä me, että maailma on Jumalan luomus. Maailma, jossa me asumme, sekä me itse on Jumalan rakkauden hedelmä: "Ja Jumala katsoi kaikkea, mitä Hän tehnyt oli, ja katso, se oli sangen hyvää" (Gen. 1:31). Kun Herra loi ihmisen "omaksi kuvaksensa, Jumalan kuvaksi" (Gen. 1: 27), kun Hän antoi ihmisen haltuun tämän kauniin maailman, Hän opetti ihmiselle, kuinka ihminen voi säilyttää tämän maailman yhtä kauniina, suuremmoisena ja viisaana (Ps. 104: 24). Hän siunasi ihmisen ja sanoi: "Olkaa hedelmälliset ja lisääntykää ja täyttäkää maa, ja tehkää se itsellenne alamaiseksi..." (Gen. 1: 28). Hän antoi ihmiselle maailman, "että ihminen viljelisi ja varjelisi sitä" (Gen. 2: 15).
Miten synnin samentama Jumalan kuva ihmisessä onkin, tänäänkin tämä Jumalan kehotus viljellä ja varjella maailmaa soi hänen sisimmässään. Jos tavalliselta ihmiseltä missä maailman kolkassa tahansa kysytään, mitä hän tarvitsee normaaliin elämään, mikä on hänen elämänsä tarkoitus, niin hän vastaa: minä tahdon tehdä työtä, omistaa perheen, kasvattaa lapsia... Ja jos meiltä jokaiselta kysytään niistä, kenties harvoista ilon ja sopusoinnun hetkistä, siitä mitä ihmiskielellä nimitetään onneksi, niin nuo hetket ovat olleet hetkiä, jolloin on oltu yhteydessä Jumalaan, jolloin on oltu rakastetun ihmisen läheisyydessä, jolloin on iloittu lapsen ensimmäisistä sanoista ja hymystä, hetkiä, jolloin on nautittu omien kätten työstä...
Meidän aikamme on erityistä aikaa. Ja meidän aikanamme tämä tavallinen ihminen, jolta me kysymme hänen elämänsä tarkoitusta, kerrottuaan toiveestaan tehdä työtä, omistaa perhe ja kasvattaa lapsia, on hetken vaiti ja lisää: ellei tule sotaa... Toisin sanoen, tänään jokainen ihminen, ajatellessaan elämää ja maailmaa, mietiskellessään omaa kohtaloansa ja läheistensä kohtaloa, ja siis myös koko ihmiskunnan kohtaloa, tuntee alinomaan pelon kitkerää sivumakua, katastrofin odotusta. Hänen kuulonsa, joka on viritetty kuulemaan hiljaisen tuulen henkäyksen, tulee kuuroksi myrskytuulen vinkunan, maanjäristyksen jylinän ja tulen räiskeen esimausta (1 Kun. 19: 11-12).
Pyhä Johannes Krysostomus on sanonut, että "maailman säilyttäminen ei merkitse yhtään sen vähempää, kuin luoda maailmaa, tahi jos niin voi sanoa, jotakin ihmeellistä, jopa enemmänkin. Luominen merkitsee jonkin tuomista

olemattomuudesta olemiseen, sekä sen säilyttämistä, mikä jo on olemassa, mutta mikä on valmis muuttumaan olemattomaksi, yhdistää keskenään ristiriitainen - tämä on suuri ja ihmeellinen teko - tämä on suuren voiman merkki" (Святой Ион Златоуст, Творения, Т. 12, Толкование второе на послание к Евреям, стр. 21). Näin korkealle tämä suuri kirkkoisä asetti kristityiden rauhantyön kutsumuksen, ja myös "itse rauhan Jumala" (2 Tess. 3: 16) on sanonut, että rauhantekijöitä pitää "Jumalan lapsiksi kutsuttaman" (Mt. 5: 9). Tämä on korkea kutsumus, joka vaatii suunnatonta vastuuntuntoa ja paljon voimia.

On sanottava, että sovitustyön ongelmaan kohdistuvan kristillisen näkemyksen erikoisuus voidaan kaikkein parhaiten nähdä seuraavissa Herramme Jeesuksen Kristuksen sanoissa: "Rauhan minä jätän teille, minun rauhani - sen minä annan teille. En minä anna teille, niinkuin maailma antaa" (Joh. 14:27). Jeesuksessa Kristuksessa tapahtunut ihmiskunnan sovittaminen Jumalan kanssa toteutuu Kristuksen salatun ruumiin jokapäiväisessä elämässä, Hänen kirkkonsa elämässä, harmonisessa kirkkoruumiin jäsenten yhdistymisessä, mistä apostoli Paavali niin havainnollisesti kirjoittaa monissa kirjeissään.

Kristityn perusvakaumus tässä asiassa on siis se, että rauha on Jumalan armolahja, että Kristuksessa, ja yksin Hänessä saavutetaan pysyvä rauha. "En minä anna teille, niinkuin maailma antaa". Sovintoa vapauden ja pakon välillä, yksilön elämän ja yhteiskunnan elämän välillä, ei todellakaan voida täysin saavuttaa luonnollisen kehityksen tietä. Mutta juuri tällainen sovinto on luonteenomaista kirkon elämälle sen sisäisessä ja ulkonaisessa suhteessa. Mutta tietenkin me joutuisimme ristiriitaan sekä teologisen että reaalisen todellisuuden kanssa, jos me ajattelisimme, että hengellinen rauhan lahja kirkossa ei ole riippuvainen ihmisen ponnisteluista. Jokainen Pyhän Hengen lahja toteutuu todellakin vain siellä, missä on vallalla ihmissydämen vastaliike, katuva pyrkimys Jumalan totuuteen. Rauhan lahja näkyy siellä, missä kristityt ponnistelevat "uskon työssä ja rakkauden ja kärsivällisyyden vaivannäössä, toivossa Herraamme Jeesukseen Kristukseen" (1 Tess. 1: 3). Nämä jokaisen yksityisen Kristuksen ruumiin jäsenen intiimit ponnistelut eivät ole riippuvaisia ajan virrasta, sosiaalisen elämän yksittäisistä olosuhteista. Ja nämä ponnistelut, Herran siunaamina (Mt. 5: 9), tuottavat aina hedelmiä siitä riippumatta, missä ja milloin ne tapahtuvat.

Mitä taas tulee kirkon elämän näkyviin muotoihin, joissa Hengen näkymätön lahja ensisijaisesti ilmenee, niin ne ovat eri traditioissa erilaiset. Minun on luonnollista pysähtyä tässä ortodoksiseen traditioon. Hengen lahjoja täynnä oleva kirkko alkaa siellä, missä kaksi tahi kolme kokoontuu Kristuksen nimessä. Ortodoksisessa kirkossa tällaisena kokoontumisena on perinteisesti pidetty ennen kaikkea jumalanpalvelusta. Liturgia, jonka keskeinen momentti on eukaristia, on ollut ortodoksiselle kristitylle eilen, ja on myös tänään ei vain hänen uskonsa ja hänen Pyhän Hengen mukaisen elämänsä ilmaus, vaan myös Hengen näkymättömien lahjojen, mm. sovituksen lahjan näkyvä merkki. Ihmissydämen rauha on ehdoton edellytys päästä yhteyteen Jumalan kanssa ja tärkeä edellytys kirkossa pysymiselle. Ensimmäinen liturgisen

kehotus, joka aloittaa keskeiset ortodoksiset jumalanpalvelukset, kuuluttaa: "Rukoilkaamme rauhassa Herraa". Näin edellytetään, että rauha sydämissä on aidon rukouksen perusedellytys. Aivan ehdoton edellytys todelliseen ehtoollisen sakramenttiin osallistumiseen on myös sovinto kaikkien lähimmäisten kanssa.

Yleisesti tunnettu tosiasia on, että liturgialla on hyvin merkittävä asema ortodoksisen kirkon elämässä. Kristuksen evankeliumin totuus on loistanut ortodoksiselle kansalle ennenkaikkea elävästä liturgiasta. Tämä historiallinen tosiasia ei ole ainoastaan satunnaisten olosuhteiden tulos, vaan tulos Jumalan kaitselmuksesta, sillä ortodoksinen kansa on ollut hyvin herkkä Bysantin kauniille liturgian muodoille, ja siitä on tullut vertaansa vailla olevien kauniiden juhlarituaalien luoja. Erityinen kirkkoarkkitehtuuri, musiikki, ikonimaalaus, - kaikki nämä ovat järkkymättömän levollisen rauhan ja erityisen levollisen kauneuden hengen läpitunkemia, kauneuden, jossa ikäänkuin ruumiillistuu enkelten ilosanoma: "ja maassa rauha, ihmisten kesken, joita kohtaan Hänellä on hyvä tahto" (Lk. 2:14).

Tähän historialliseen kokemukseen liittyen ortodoksinen kirkko tänäänkin katsoo velvollisuudekseen säilyttää ja jatkaa tätä ikivanhaa liturgista perintöä. Meitä lähinnä olevien vuosikymmenten kokemus osoittaa, että liturgia on tänäänkin yhteiskuntamme evankelioimisen keskeinen tekijä, keskeinen armon levittäjä kansamme keskuudessa, sovituksen keskeinen näkyvä lähde, sovituksen, joka alkaa rauhasta kristillisen perheen sisällä, kristillisen yhteisön sisällä.

Liturgiasta puhuessamme me emme voi rajata sen vaikutusta puhtaasti emotionaaliseen vaikutukseen. Sangen suuri on sen opetuksellinen merkitys. Ennenkaikkea tämä johtuu Jumalan sanasta, joka kuuluu jokaisen jumalanpalveluksen aikana. Suurta osaa näyttelee myös kasvatus kirkollisen runouden , monimuotoisen symboliikan sekä saarnan keinoin. Samalla on todettava, että ortodoksiselle saarnalle on perinteisesti ollut ominaista Raamatun tulkinta, erityisesti eettis-kasvatuksellinen johtopäätös kuullusta Jumalan sanasta. Rauhan kasvatus on yksi modernin saarnan keskeinen momentti.

Puhuessamme siis aidosta sovituksesta, Kristuksen rauhasta, me ennenkaikkea tarkoitamme kirkkoa. Synti on sairaus, johon sisältyy sisäisen hengellisen rauhan puuttuminen tai sen vajavaisuus. Tämän sairauden ulkonaisia oireita ovat riidat ja sodat kaikkine traagisine seurauksineen. Kirkko puolestaan pyrkii poistamaan ei vain sairauden tuhoisia seurauksia, vaan myös sen syyn - ihmisen syntisyyden. Tällaista rauhan ongelman käsitystä, joka operoi Pyhän Raamatun ja teologian termein, ei voida esittää yleiseksi elämän normiksi koko ihmiskunnalle. Tämän käsityksen voivat vain vapaasti valita ihmiset, jotka ovat kristinuskon kannalla.

Mutta rauhan ongelma maailmassa ei ole vain jonkin kirkon sisäinen ongelma.

A. Ollessamme kirkkojen jakautuneisuuden tosiasian edessä, meidän on myönnettävä tämä ongelma kirkkojen väliseksi, yleiseksi ongelmaksi.

B. Uskontojen välisessä ja uskontojen ulkopuolisessa sfäärissä tämä ongelma täytyy ratkaista yleisinhimillisenä, olemassaolevana ongelmana, niistä ideologisista kannanotoista riippumatta, jotka eivät ole yleisesti hyväksyttyjä.
C. Lopuksi, koska kaikki kristilliset yhteisöt elävät konkreettisissa sosiaalipoliittisissa oloissa, koska kaikki kristityt ovat konkreettisten valtioiden kansalaisia, sovittelun ongelmasta tulee pakostakin niille myös sosiaalipoliittinen ongelma.
Kristillisen rauhantyön täytyy yhdistää itsessään kaikki nämä aspektit. Samalla kristityiden johtavana periaatteena tulee olla elämänmyönteisyys, elämän ja hyvyyden voimien taistelu pahan, jakamisen ja kuoleman voimia vastaan. Kuitenkin pahan vastustamisen täytyy samalla tietenkin edellyttää keinoja, jotka eivät ole ristiriidassa kristillisen moraalin kanssa.
Yleisinhimillinen näkemys sovittelun ongelmaan lähtee siitä, että on välttämätöntä kehittää inhimillisyyden periaatteita kansainvälisessä mittakaavassa. Tämä käsitys näkyy keskinäisen kunnioituksen, avoimuuden ja luottamuksen suhteiden lujittumisessa, vakaiden poliittisten, taloudellisten ja kulttuurisuhteiden aikaansaamisessa.
Apostoli Paavalin todistuksen mukaan inhimillisyyden periaatteet ovat kirjoitetut ihmisten sydämiin (Room. 2:14-15). Mutta synti, joka vääristää ihmisluonnon, toimii tätä eettistä lakia vastaan. Tämänvuoksi onkin välttämätöntä taistella pahuuden voimien tuhoavaa vaikutusta vastaan. On itsestään selvää, miten kiinteästi tämä taistelu liittyy konkreettiseen sosiaalipoliittiseen tilanteeseen. Suhteellisen rauhallisissa tilanteissa pahan voimat, jotka alinomaa vaikuttavat maailmassa, voivat peittää aggressiiviset pyrkimyksensä ulkokultaisella demagogialla. Mutta kriisitilanteissa ne asettuvat avoimen kyynisyyden ja aggression kannalle. Edellisessä tapauksessa rauhantyössä voivat olla vallitsevina inhimillisyyden periaatteiden laajentamiseen tähtäävät ponnistelut. Jälkimmäisessä tapauksessa sen sijaan sovittelun ongelmasta tulee rauhanomaisen rinnakkaiselon säilyttämisen ongelma, toisin sanoen kansainvälisten oikeusnormien noudattamisen ja poliittisen jännityksen lievittämispyrkimysten ongelma.
Näillä inhimillisyyden periaatteilla on koonnut voimansa sana sovittelu, jolla on oleellinen merkitys meidän kirkossamme Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kanssa muotoutuneiden veljellisten suhteiden kannalta. Tekee mieli muistaa, että ystävyyssuhteemme Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kanssa ovat selvästikin saaneet sovintoon tähtäävän alkunsa v. 1959, jolloin tapahtuivat teologiset tapaamiset molempien kirkkojen edustajien välillä. Vuonna 1970 pidettiin ensimmäiset viralliset oppikeskustelut, ja v. 1974 patriarkka Pimen vieraili Suomessa, ja siellä, esitelmänsä aikana, Hänen Pyhyytensä erityisesti alleviivasi sitä, että "kirkkojen keskeisenä kutsumustehtävänä on palvella kristillisen sovinnon asiaa". Hän totesi myös, että "kirkot ovat usein kiinnittäneet päähuomion yksityisten ihmisten henkilökohtaiseen kehittämiseen ja halveksuneet sekä sulkeneet silmänsä sosiaalisen pahuuden herruudelta. Mutta toisaalta eräissä kirkoissa on ollut nähtävissä voimakas pyrkimys suunnata kirkkojen kaikki tehtävät ja sovitteluliikkeen koko toiminta pelkästään sosiaalisiin kysymyksiin. Samalla

kysymykset jokaisen ihmisen henkilökohtaisesta kehittämisestä, henkilökohtaisista synneistä, henkilökohtaisesta pelastuksesta ja kirkon perustehtävästä kutsua ihmisiä Jumalan valtakuntaan - kaikki nämä ikivanhat ja kirkolle perustavaa laatua olevat kysymykset ovat ikäänkuin unohtuneet ja siirtyneet taka-alalle. Meidän kirkkomme on aina esiintynyt näitä kahta äärimmäisyyttä vastaan. Se on esiintynyt sen puolesta, että kristityt voisivat oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti osallistua koko sovitteluliikkeeseen , sekä ponnisteluihin, kristillisen ykseyden saavuttamiseksi kirkosssa, mutta myös ponnisteluihin oikeudenmukaisemman yhteiskunnan rakentamiseksi.(Пимен, патриарх, Православный взгляд на экуменизм. - Пимен, Патриарх московский и всея Руси. Указ. соч., с.327.).

Nämä ystävyyssuhteet Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kanssa matkalla sovintoa kohden, ovat todellisuutta tänäkin päivänä, mistä on todistuksena tämänkinkertainen tapaamisemme Teidän kanssanne.

Uskoessamme yhteen Jumalaan ja Vapahtajaan Jeesukseen Kristukseen, rauhan Päämieheen, me olemme niitä, jotka ovat säilyttämässä Jumalallista toivoa luomakunnan tulevaisuuteen. Me olemme tulleet tuntemaan Jumalan rakkauden ja tunnustamme historian Herran, jossa meillä on elämän täyteyden lupaus. Jumalan armo on loputon, ja Pyhä Henki on meidän keskellämme, sytyttäen sydämissämme rakkauden, joka karkoittaa pelon ja uudistaa mieltämme raastavan maailman näyn, johdattaa meitä autiomaan läpi, vapauttaa ja yhdistää meidät. Maailman kansat vaativat yhä enemmän oikeudenmukaisuutta ja rauhaa. Nämä ovat toivon merkkejä.

Me tiedämme, että me usein eri tavoin lähestymme oikeudenmukaisuuden ja rauhan kysymyksiä, koska kirkkojen välillä on eroja sen moninaisuuden takia, mikä koskee meidän historiaamme, traditioitamme ja niitä olosuhteita, joissa me elämme ja todistamme. Meidän tulee toimia yhteisen todistuksen aikaansaamiseksi jakaantuneessa maailmassa, sekä uusin voimin taistella kaikkea sitä vastaan, mikä uhkaa rauhaa ja elämää. Meidän tulee myös osallistua taisteluun sovinnon ja ihmisarvon puolesta, samoinkuin meidän on oltava myös elävänä todistuksena siitä rauhasta ja oikeudenmukaisuudesta, joka saavutetaan rukouksella, jymalanpalveluksella ja konkreettisella osallistumisella.

Voidaan sanoa, että meillä on takanamme pitkä ja moninainen rauhantyön kokemus, joka - olen siitä täysin varma - auttaa meitä etsimään ja löytämään oikeat yhteistyön keinot tulevaisuudessa. Rukoilkaamme Jumalaa, joka opastaa sydämiämme ja ajatuksiamme, tulkoon maailmastamme rauhan tyyssija, joka on täynnä Jumalan totuutta ja rakkautta.

Mitä sitten tulee esitelmäni jälkimmäiseen osaan nationalismin kysymyksestä, niin täytyy sanoa, että tänä aikana meidän kansallistietoisuutemme elää sitä hetkeä, jolloin erityisen selvästi on nähtävissä kahden toisilleen vastakkaisen voiman, kansallisen elpymisen voiman ja kansallisen itsekieltäymyksen ja tuhon voiman, yhteentörmäys.

Rakentavat, luovat voimat ovat voimia, jotka puolustavat Ukrainan kansallisia intressejä, sen taloudellisen mahdin ja puolustuskyvyn

kehittämistä, sen yhteiskunnallisen sivistyksen, valistuksen ja kulttuurin kehittämistä, sen luonnonvarojen ja aineellisten sekä henkisten rikkauksien säilyttämistä ja säästämistä, sekä sen kansan fyysisen ja psyykkisen terveyden säilyttämistä ja vahvistamista, sen suuren menneisyyden traditioiden ja arvojen uudelleen elvyttämistä, sen yksilön ja yhteiskunnan elämän ihanteellisten eettisten normien riemuvoittoa, sen kansan intellektuaalisen ja luovan potentiaalin kehittämistä. Rakentavaa ja luovaa prosessia vastustavat ne alkuvoimaiset voimat, joiden perustana ovat henkilökohtainen egoismi ja kunnianhimo, aggressiivisuus ja hedonismi.

Koko maailmassa, koko historiassa, jokaisessa yhteiskunnassa ja yksityisessä sielussa taistelevat toinen toistaan vastaan luomisen voimat ja hävittämisen voimat, tuhon voimat. Klassinen Raamatun lauselma: Viisas vaimo järjestää talonsa, mutta tyhmä hävittää sen omin käsin, - voidaan sovittaa myös yksityisen ihmispersoonan struktuuriin, sekä yksityisen nationalistis-historiallisen yhteisön struktuuriin.

Jokainen yhteiskunnallinen struktuuri, mikäli se samalla on järjestelmä, pyrkii itsensä säilyttämiseen ja itsensä organisoimiseen, toisin sanoen se pyrkii vastustamaan niitä tuhoavia muutosprosesseja, jotka voivat johtaa sen tuhoon ja hajoamiseen. Tämä merkitsee, että jokainen elinkykyinen yhteiskunnallinen struktuuri pyrkii jatkuvaan laatunsa kohottamiseen. Samalla on todettava, että yhteiskunnallisen struktuurin laatutason tulevat määrittämään ei vain taloudelliset karakteristikat, vaan ensisijaisesti yhteiskunnan hengellis-siveellinen hyvinvointi. Kaikkein onnellisimmaksi me nimitämme sellaista yhteiskuntaa, jossa tulee olemaan kaikkein vähiten psyykkisiä ja somaattisia sairauksia, narkomaniaa, alkoholismia, itsemurhia, abortteja, avioeroja ja erilaisia rikoksia. Tästä seuraa, että yhteiskunnallisen struktuurin laatutason määrää jokaisen yksityisen henkilön kehitystaso ja - laatu.

Lähestyessämme kysymystä ihmispersoonallisuuden muotoutumisesta, me olemme velvolliset asetetun teeman kontekstissa tarkastelemaan sellaista aspektia, kuin kansallistietoisuuden muotoutuminen, joka on jokaisen kansallisuuden luonteen pääpiirre. Tässä meidän täytyy myös viitata uskonnollisen tekijän merkitykseen persoonallisuuden kehitysprosessissa.

Muinainen maailma oli genoteistinen. Jokainen kansa tunnusti omaa uskontoaan, joka oli yksinomaan vain tämän kansan uskonto. Kristinuskon tulon myötä tilanne maailmassa radikaalisti muuttui. Kristuksen käskyä seuraten apostolit julistivat evankeliumia Välimeren maailman kaikkien kansojen keskuudessa. Apostoli Paavalin toiminta toi kirkkoon ihmisiä eri kansoista. Uudessa kristillisessä yhteisössä kansalliset erot menettivät merkityksensä. Kristuksessa ei enää ole juutalaista tai kreikkalaista. Syntyi uusi kansa, joka erotukseksi muista kansoista nimitti itseään Jumalan kansaksi, ja jolla ei ollut rajoja, armeijaa, eikä yhtä poliittista keskusta.

Kuitenkaan eri kansoista kirkkoon tulleiden ihmisten korkeimpien hengellisten intressien yhtäläisyys ei suinkaan merkitse sitä, että ne olisivat kadottaneet oman kansallisen omaleimaisuutensa. Helluntain ilmiössä maailman kansat alkoivat ymmärtää toinen toisiaan, mutta maailma ei

kadottanut omaa kansallista monikasvoisuuttaan. Kristuksen opetuslapsillensa antama käsky saarnata evankeliumia kaikille kansoille, edellyttää, että jokainen kansa säilyttää oman kansallisen omaleimaisuutensa, jolle kuitenkin on jo luonteenomaista laadullisesti uusi hengellinen elämäntapa. Hengellis-metafyysisessä mielessä kirkko on uusi kansa. Kansalliset rajat eivät häviä kansojen väliltä, mutta maailmanlaajuisen kirkon historiallisen olemassaolon tasolla on puhuttava kansallisten, alueellisten paikalliskirkkojen olemassaolosta, jotka kaikki yhdessä muodostavat yhden, pyhän, yhteisen ja apostolisen kirkon.

Kristillisen sivilisaation helmassa yksityiset kansat ja valtakunnat ovat aina eläneet itsenäisyydessä, eikä kirkko milloinkaan ole yrittänyt kajota niiden kansalliseen omaleimaisuuteen, vaan päinvastoin se on edesauttanut sen syventämistä ja kehittämistä.

Ei rotu, ei kansa, eikä mikään biologinen kollektiivi ole ihmiskunnan alkutodellisuus tahi alkutekijä. Se on nimenomaan ihmispersoona. Ihmispersoona on ylikansallinen, se on hengellinen, se lähtee Jumalasta, Joka on Henki, ja se omaa Hänen kuvansa. Mutta se on myöskin elämän subjekti elämän eri ilmenemismuodoissa. Se elää Jumalassa hengellisesti, mutta myös sielullis-ruumiillisesti. Tästä hengen ruumiillistuneisuudesta myös muodostuu ihmisyys. Tämä hengen ruumiillistuneisuus antaa elämälle moninaisuuden karaktäärin. Tässä on paikka niin perheelle, suvulle, kuin kansallekin. Mutta koska Henki antaa jokaiselle ihmispersoonalle tietyn ominaisuuden, niin jokaisella maallisella, ruumiillisella ilmentymällä tulee myös olemaan oma erityinen ominaisuutensa.

Hengessä, Kristuksessa jo katoaa "kreikkalaisen ja juutalaisen, barbaarin ja skyyttalaisen" (Kol. 3:11) ero, kaikki tulevat yhdeksi. Vanhatestamentillinen uskonnollinen nationalismi yhdestä ainoasta valitusta kansasta sulaa Kristuksen auringon säteissä. Vaikka eriheimoisuus jääkin, niin kaikki kansat, ainakin potentiaalisesti, ovat samanarvoiset Kristuksen inkarnaation edessä. Vaikka kysymys kansallisuuksista ei käykään tarpeettomaksi, se kuitenkin saa uuden merkityksen. Kristillisesti kansallisuus on ymmärrettävä ei vain faktana, vaan myös arvona.

Bolsevismi janosi jakamatonta yhteiskunnan herruutta. Pelkkä terrori ei riittänyt, oli kasvatettava uusi ihminen, joka tietoisesti rakastaisi bolsevismin iestä. Tätä varten muistista hälvennettiin sukupolvien kipu ja ylpeys, saatettiin huonoon valoon kansallinen ihanne, keksittiin yhtenäinen, persoonaton kanssakäymismuoto, sekoitettiin kansat keskenään, tuettiin rahallisesti neuvostoprofessoreiden lörpötystä "kansainvälisestä", mikä primitiivisyydestään huolimatta saavutti ideologisesti valtavan menestyksen kansallisen itsetietoisuuden hävittämisessä. Mutta nyt monet, huomattuaan tunnelin päässä valon, näkevät kansallisvaltiossa voiman, joka kykenee ratkaisemaan kaikki ongelmat, havaitsematta, että kansallisvaltio vaatii vielä uudelleenelvyttämistä.

Nationaalinen on se osa, joka voi hämärtää kokonaisuuden, raaistettuaan samalla itsensä, se voi synnyttää intohimoisen tunteen, jonka intensiivisyys on totuudelle kääntäen verrannollinen. Mutta aivan yhtä tärkeitä ja pyhiä ovat

kotiliesi ja perhe, kaupunki jossa on eletty lapsuus, ystäväpiiri, sukupolven henki...
Jokainen ihmisen itsensälöytämisen aspekteista omaa maailmassa oman velvoittavan voimansa, ja ne kaikki yhdessä muodostavat kestävän, järkevän kulttuurivainion, jossa ihmispersoona raivaa oman ainutlaatuisen tiensä välittömästä individuaalisesta elämästä yleisinhimillisten arvojen maailmaan.
Kansallisen itsensähyväksymisen ja kansallisen identifioinnin ohella ihmispersoonallisuudelle ovat aina avoinna myös muut tiet yleisinhimillisen kulttuurin arvomaailmaan. Tässä tulee esiin ongelma kansan vastuusta yksilön edessä.
Kansallisuus, kansa ei ole aate, eikä ihanne, vaan alkuvoima, elävä luonnon ja historian voima. Sen tähden se voi valmiiksimuotoutumattomana tuoda vain tuhoa. Mutta tullakseen luovaksi voimaksi, sen täytyy hedelmöittyä jostakin korkeammasta. Mutta mikä voi olla Jumaluutta korkeampaa ja absoluuttisempaa? Hänen täyteytensä on annettu meille kristinuskossa. Tämän vuoksi historiallisena voimana kansallisuuden täytyy palvella kaikkien kansojen yhteistä hyvää, uskonnollisen totuuden riemuvoittoa. Tältä kannalta katsoen nationaalisesta häviää egoismi, ja ollen osallinen universaaliin, siitä katoaa ero kosmopolitismiin.
Historiallinen ja eettinen perusta kirkon ehdottomalle vaikutukselle kansallisen luonteen muotoutumiseen on Herramme Jeesuksen Kristuksen opetus ja henkilökohtainen esimerkki siitä, miten Hän suhtautui aikalaisiinsa ja heimolaisiinsa. Kirkon oppi muistuttaa meitä siitä, että Jumalan Poika inkarnaatiossaan ja maailmaan tulossaan jakoi kaikessa loppuun asti ihmisten keskellä olevan Ihmisen osan. Rovasti Sergei Bulgakov on sanonut, että Ihmisenä, Herra rakasti Pyhää Maata ja Pyhää Kaupunkia ja kaikkea, mikä Häntä ympäröi, niinkuin Hän rakasti laakson liljoja ja kedon ruohoja. Hän rakasti kansaansa ja piti Itseään sen luokse lähetettynä, ja sen paatumusta Hän itki katkerasti.
Maailmanlaaja kirkko ei ole vain uskovien yhteenliittymä, vaan myös ikäänkuin kansojen veljesliitto, koska kristillinen ihanne on täydellinen jumalihmiskunta, ihmiskunnan hengellinen ja aineellinen yhtyminen Jumaluuden täyteyteen Kristuksessa kirkon kautta. Tässä organismissa ei ole sijaa riidoille, koska kirkko on Kristuksen Ruumis, "täyteys, joka kaikki kaikessa täyttää" (Ef. 1:23).
Kirkko pyhittää ei vain yksilöitä, vaan myös kansoja, jotka kääntyvät sen puoleen, se pelastaa ei vain yksilöiden sieluja, vaan myös niiden kansojen sielut, joiden kansallinen itsetietoisuus muodostuu siitä, että ne tulisivat tuntemaan itsensä työaseeksi rakennettaessa Jumalan valtakuntaa maan päälle. Kirkko kutsuu kaikkia maailmanlaajuiseen pelastuksen työhön, joka on korkein ja absoluuttinen hyvä, jonka nimessä on mahdollista kaikenlainen itsensäuhraaminen, jopa kokonaisten kansojenkin, jotka tässä urotyössä vain voivat löytää kehityksensä täyteyden: "Joka löytää elämänsä, kadottaa sen, ja joka kadottaa elämänsä minun tähteni, hän löytää sen" (Mt. 10:39).
Sivilisaation päämäärä on sanoutua irti taistelusta olemassaolon puolesta ihmiskunnan elämän prinsiippinä, ja tämän prinsiipin korvaaminen

oikeudenmukaisuudella ja rakkaudella. Ja korkein rakkauden ilmoitus on Kristus, joka on tehnyt tarpeettomaksi riidan kreikkalaisen ja barbaarin, juutalaisen ja pakanan välillä.
Kristuksen veri, joka vuodatettiin juutalaisen nationalismin nimissä, - "Jos annamme hänen näin olla, niin kaikki uskovat häneen, ja roomalaiset tulevat ja ottavat meiltä sekä maan että kansan" (Joh, 11:48) - vapautti ihmiskunnan nationalismista tämän sanan huonoimmassa merkityksessä, osoittaessaan kaikille ihmisille ihanteen, koska Kristus ylösnousi kaikkia ihmisiä varten, annettuaan opetuslapsillensa käskyn: "Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni, kastamalla heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen" (Mt. 28:19).

SUPPEA KOKONAISESITYS VENÄJÄN ORTODOKSISEN KIRKON LÄHETYSTOIMINNAN HISTORIASTA

Erään apostolien vertaisen Venäjän ortodoksisen kirkon Jumalan sanan julistajan, arkkimandriitta Makarin (Gluharev; 1792-1847) sanojen mukaan Apostolien tekojen kirjassa on hahmoteltu taivaissa olevan kaltainen Kristuksen kirkon kuva: "Se oli kokonaisuudessaan apostolinen, eikä siinä toimivien ihmisten joukko rajoittunut vain kahteentoista tai seitsemäänkymmeneen apostoliin, vaan se kasvoi hämmästyttävän nopeasti. Kaikki uskovaiset toimivat siinä joko välittömästi apostolien lailla tai sitten olivat muuten toiminnassa mukana ja auttoivat apostoleita ... Mutta samoin kuin Herra Jeesus Kristus ikuisesti on yksi ja sama ja on luvannut olla omiensa kanssa maailman loppuun asti, niin on hänen ensimmäinen kirkkonsa esikuva, jota kristillisen kirkon on seurattava kautta aikojen. Ja vaikka ulkonaiset ilmenemismuodot, joiden välityksellä evankeliumin henki tulee esille, voivat vaihdella, niin itse henki Kristuksen aidossa kirkossa on aina yksi ja sama - rakkaus Jumalaan ja ihmisiin Kristuksessa Jeesuksessa. Mitä runsaampi ja mitä selvemmin erottuva tämä Jumalan puhtaan rakkauden henki on kristillisessä kirkossa, sitä enemmän tässä kirkossa on Kristuksen elämää ja valkeutta. Mutta mitä enemmän Kristuksen elämää ja valkeutta on kirkossa, sitä enemmän siinä on innokkuutta, uutteruutta ja kyvykkyyttä Jumalan siunauksellisen valtakunnan levittämiseen maan päällä ja sitä hedelmällisempänä siihen liittyy apostolisen kirkon nimi" (Arkkimandriitta Makarij Gluharevin, Altain lähetyksen perustajan kirjeitä, toimittanut K.V. Harlampoviç Kazan' 1905, ss. 162-163).

Uskontunnustuksessa Kristuksen kirkkoa sanotaan apostoliseksi. Se on läpeensä apostolinen, olemuksellisesti sama helluntaina syntyneen ja pyhien apostolien tekojen kirjassa kuvatun kirkon kanssa - ei vain sen vuoksi, että kirkon jäsenten "perustuksena ovat apostolit" (Ef. 2:20), tai siunausta välittävän apostolisen seuraantonsa takia, vaan myös sen tähden, että se aina kasvaa uusien jäsentensä lukumäärän mukaan ja että pyhässsä kasteessa Herra päivä päivältä liittää kirkkoon niitä jotka pelastuvat (Apt. 2:47).

Evankeliumin sanat osoittavat sen, että Kristuksen kirkon historiaa yleensä voidaan tarkastella apostolisuuden historiana tai - mikä on sama asia - lähetyksen historiana. Niinpä aivan alussa kirkon historiaa Vapahtaja sanoi: "Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minu opetuslapsikseni; kastakaa heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja opettakaa heitä noudattamaan kaikkea, mitä minä olen käskenyt teidän noudattaa" (Mt. 28:19-20). Eikä loppua tule, ennen kuin on julistettu "valtakunnan evankeliumi kaikkialle maailmaan, kaikille kansoille todistukseksi" (Mt. 24:14).

Arkkimandriitta Makarij (Gluharev) halusi kiihkeästi nähdä Venäjän ortodoksisen kirkon erikoislaatuisena osana apostolista kirkkoa. Niinpä hän apostoleille ominaisen innokkuuden täyttämänä miehenä pyrki kaikin tavoin toimimaan tämän erikoislaatuisuuden hyväksi, näki kirkkonsa apostolisena ja nimitti sitä apostoliseksi. Voidaksemme siis puhua Venäjän ortodoksisen kirkon korkeasta apostolisesta arvosta, meidän on välttämättä tunnettava tämän kirkon suorittaman lähetystyön rikas historia sekä apostolien veroisten pyhien miesten ja naisten elämäntarina ja heidän evankeliumin julistusta koskevat mainetyöt. (2) Tällöin eräs ehdottomasti tärkeimpiä kohtia on tutustua kirjallisiin lähteisiin, jotka todistavat enemmän kuin tuhatvuotisesta Venäjän kirkon lähetystyöntekijöiden kokemuksesta levittää Kristus-uskon valoa Venäjällä ja sen rajojen ulkopuolella. Eipä ssattumalta jo viime vuosisadalla Moskovan yliopiston professori S.V. Je‹evskij (1829-1865), hyväksyessään painettavaksi kirjan "Venäläisten ortodoksisaarnaajien teosten muistomerkki" (jossa muuten on painettuna arkkimandriitta Makarinkin tekemiä muistiinpanoja hänen tekemiltään matkoilta), kirjoittanut tämän johdosta: "Tärkein este laatia seikkaperäinen esitys kristillisen saarnan historiasta Venäjällä liittyy siihen, ettei ole tiedonantajia itse työssä olleista henkilöistä ja ettei ole myöskään yksityiskohtaisia kertomuksia näiden lähetystyöntekijöiden saarnan etenemisestä kaikkine sattumuksineen niissä suotuisissa ja epäsuotuisissa olosuhteissa, jotka ovat heitä seuranneet" (Ješevskij S.V. Lähetystyö Venäjällä. - Teoksia Venäjän historiasta. -Moskova 1900, s. 348).

Tämän vuoksi Venäjän ortodoksisen kirkon lähetystyön tutkimiseksi on välttämätöntä tutustua ennen kaikkea :

- vanhinta historiaa ajatellen - kronikkatodisteisiin
- myöhäisempää historiaa ajatellen - saarnaajille itselleen kuuluviin teoksiin.

Ensimmäisenä tässä joukossa on mainittava autuaan Nestor-kronikoitsijan "Ajallisten vuosien tarina", joka on todisteena pyhien apostolien vertaisten Kyrilloksen ja Methodioksen ilosanoman sisältävistä teoksista. Todellisina slaavilaisten kansojen opettajina he saarnasivat slaavien äidinkielellä, antoivat heille kirjoja ja jättivät jälkeensä oppilaita, jotka kykenivät jatkamaan heidän aloittamaansa valistustyötä. Pyhän Kyrilloksen ja pyhän Methodioksen lähetystyöstä tuli malli ja esimerkki piispa Stefanille, joka toimi Permin piispana ja oli syrjäänien valistaja, piispa Innokentille (Veniaminoville), joka oli Moskovan ja Kolomnan metropoliitta sekä Amerikan ja Siperian kansojen valistaja, arkkimandriitta Makarille (Gluhareville), Altain ensimmäiselle apostolille, piispa Dionisille (Hitroville), joka oli jakuuttien valistaja, metropoliitta Nestorille (Anisimoville), joka oli kam,atkalaisten valistaja, ja samoin monille muille Venäjän ortodoksisen kirkon evankeliumin julistajille, jotka Kristuksen sanan mukaan kulkivat niiden kansojen luokse, jotka eivät vielä oleet ottaneet vastaan kastetta, saarnasivat heille Kristuksen ylösnousemuksesta heidän omalla äidinkielellään, laativat näitä kansoja varten heidän kielensä aakkoset, tekivät ensimmäiset rukousten, evankeliumitekstien ja jumalanpalvelustekstien käännökset, järjestivät ensimmäiset koulut ja oppilaitokset sekä myös kirjastot. He toimittivat kasteita, opettivat heille evankelisia hyveitä, valistivat heitä Kristuksen totuuden valolla sekä järjestelivät heidän elämäänsä kirkolliselle pohjalle.

Vuonna 988 tapahtuneen Venäjän kasteen jälkeen Kiovasta tuli tärkein lähetystyön keskus. Venäjän kirkko nimitti apostolinvertaisiksi pyhän oikeauskoisen suurruhtinaan Vladimirin sekä pyhän oikeauskoisen ruhtinattaren Ol'gan. Kun kronikan laatija kutsui ruhtinatar Ol'gaa aamuruskoksi, joka edelsi Venäjän kristillisen valistuksen nousua, niin ruhtinas Vladimiria, Venäjän kastajaa, kansa nimitti armaaksi aurinkokullakseen. Suuri ja maineikas munkkiluostari - Kiovan-Peçerin luostari - kasvatti ensimmäiset kuuluisat evankeliumin ilosanoman saarnaajat niiden kansojen keskelle, jotka asuivat lähellä vuonna 988 pyhän kasteen vastaanottaneita itäslaa-

veja. Yksi heistä oli autuas Kukša (+ 1114), vjatičien valistaja, joka kastoi tämän slaavilaisen heimon ja sai heiltä osakseen marttyyrikuoleman yhdessä oppilaansa Nikonin kanssa.

(3)

Toinen kiovalainen kilvoittelija autuas Gerasim Vologodskij jätti vuonna 1147 Kiovan Glu‹evin luostarin, asettui asumaan Vologdajoen rannalle, perusti luostarin, pyhälle Kolminaisuudelle omistetun kirkon ja saarnasi useita vuosia Kristuksen nimeä karun Pohjolan kansoille. Rostoviin 9. vuosisadan jälkipuolislolla kristinuskoa juurrutti piispa Leontij, joka toimi piispana Rostovissa.

1100-luvulta alkaen tärkeimmäksi lähetystyön keskukseksi tuli Novgorodin Antonin luostari, joka monien vuosisatojen aikana oli Pohjolan kansojen hengellisen valistamisen lähteenä. Täällä sai kasvatuksensa suurin osa lähetyssaarnaajia, jotka menivät julistamaan evankeliumia suomalaisille, karjalaisille ja muille Pohjolan kansoille.

1200-luvulla Venäjän kimppuun hyökkäsi tataari-mongoolien lauma, ja monien venäläisten maa-alueiden orjuuttaminen jatkui vuosikaupalla. Tapahtui kyllä sellaistakin, että mongoolit joutuivat itsekin ortodoksisuuden vaikutuksen alaisiksi. Vuonna 1261 Kultaiseen ordaan (leiriin) oli perustettu Venäjän kirkon Sarain hiippakunta. Kronikat kertovat esimerkkejä ylhäissukuisten мурэ ? kasteesta Moskovan metropoliitan piispa Aleksin ajoilta.

1300-luvulla Kristus-uskon valo loisti Valamoon saakka. Autuaan Sergej Valamolaisen ja Herman Valamolaisen luostarista tuli kristillisen valistuksen lähde Karjalassa ja Oloneckin alueella. Mmyöhemmin tämän luostarin lähetyssaarnaajamunkit suuntasivat kulkunsa Amerikkaan.

Poikkeuksellisen tärkeä merkitys Venäjän ortodoksisen kirkon lähetystyön historiassa oli Radonežin igumenin, autuaan Sergein luostarilla. 1300- ja 1400-luvuilla tästä luostarista tuli kristillisen kirjaviisauden ja oppineisuuden keskus. Myöhemmin monet luostarin kasvatit lähtivät Koillis-Venäjän harvaan asutuille seuduille,

puuhasivat sinne uusia luostareita todistaakseen kantakansoille sanalla ja kristillisen elämän esimerkillä Vapahtajasta.

Yksi kaikkein valoisimmista Venäjän ortodoksisen kirkon lähetystyön historian sivuista liittyy syrjäänien valistajan, autuaan Sergein ystävän, Permin piispa Stefanin nimeen. Pappismunkin arvoisena vuodesta 1375 pyhä Stefan aloitti apostolisen palvelutyönsä Permin maassa. Vuonna 1383 hänestä tuli Permin piispa. Tehdäkseen Jumalan sanan kansalle käsitettäväksi pyhä Stefan laati syrjääneille aakkoset sekä käänsi heidän äidinkielelleen Raamatun kirjoja. Pyhimmän Jumalansynnyttäjän kunniaksi Ust-Vymiin rakennuttamansa kirkon yhteyteen pyhä Stefan avasi oppilaitoksen, jossa hän opetti vastakääntyneille luku- ja kirjoitustaitoa sekä Psalttarin, rukouskirjan ja 8-sävelmäisen laulukirjan lukemista, piti kirkkolaulun oppitunteja, opetti jumalanpalveluskirjojen kopiointia sekä valmensi pappiskokelaita pappeuteen. On syytä panna merkille, että harvat kristinuskon julistajat Venäjällä osasivat niin viisaalla tavalla asiansa ja rakensivat tälle uskolle niin lujaa perustusta. Piispa Stefanin toiminta Raamatun kirjojen kääntämiseksi syrjäänien kielelle sekä hänen mittavat mainetekonsa kirkollisen elämän järjestämiseksi heidän keskuuteensa tekivät hänet todelliseksi pyhän Kirilloksen ja pyhän Methodioksen seuraajaksi ja hankkivat hänelle kunnianimen - permiläisten isä.

1400-luvun puolivälistä alkaen Pohjois-Venäjän hengelliseksi keskukseksi tuli Soloveckin luostari. Venäjän maan pohjoisilla syrjäseuduilla lappalaisten keskuudessa Kristus-uskon siemenet kylvettiin ja ne saivat kasvaa autuaan Zosima Soloveckilaisen ja autuaan Savvatij Soloveckilaisen uskon ja hurskauden mainetekojen ansiosta.

(4)

1500-luvulla Kazanin ja Volgan rannikkoalueiden liittäminen Venäjään avasi tien kristilliselle saarnalle muhamettilaisten keskuudessa. Zilantovin luostarista tuli Venäjän ensimmäinen lähetyskoulu. Tämän luostarin luostarisäännön mukaan, jonka säännön otti käytäntöön Kazanin piispa Gurij (+1563), luostarin asukit harrastivat lukemisen, kirjoittamisen ja jumalanpalvelusjärjestyksen opet-

tamista lapsille. Volgan rannalle Svijafiskiin pyhä Herman Kazanilainen järjesti luostarin, jossa hän kastoi muhamettilaisia ja pakanoita sekä opetti näiden lapsille luku- ja kirjoitustaitoa.

Kazanin luostareiden valistustoiminta levisi monille seuduille Venäjän maata, erityisesti vuonna 1577 tapahtuneen Astrakanin kaanikunnan valloituksen jälkeen. Vuonna 1573 Astrakaniin perustettiin kolmikirkkoinen luostari, josta tuli ortodoksisuuden soihtu Astrakanin maalla. Nifiegorodin arkkipiispa Pitirim (+1738) tuli kuuluisaksi Kristuksen evankeliumin saarnoistaan Volgan ranta-alueiden kansojen keskuudessa.

Kazanin, Nižegorodin, ja Voronežin kanta-asukkaiden keskuudessa tehtävää kristillistä valistustyötä varten perustettiin lähetystoimi arkkimandriitta Dimitrin (Sečenov) johdolla. Tämän lähetyksen tehtäväksi oli määrätty opettaa kristinuskoon kääntyville rukouksia ja uskontunnustus, ja myös avata uusia kouluja, joissa vastakääntyneiden lapset voisivat oppia kirjoitusta ja uskontoa. Näiden päämäärien saavuttamiseksi julkaistiin lähetystyöntekijöiden uurastuksen tuloksena vuosien 1803 ja 1805 välisenä aikana Lyhyt katekismus, joka sisälsi rukouksia, uskontunnustuksen sekä kymmenen käskyä tataarien, čeremissien, čuvašien, mordvalaisten, karjalaisten ja persialaisten kielellä. Vuosina 1814-1820 samoilla kielillä julkaistiin Uusi testamentti.

Kalmukkien paimentolaiskylissä Kristuksen evankeliumia julisti pappismunkki Nikodim, joka tunsi hyvin kalmukkien kielen. Hänen jälkeensä kalmukkien keskuudessa Kristuksen vainiolla työskenteli uutterasti rovasti Andrej Čubovskij, joka niinikään taisi hyvin kalmukkien kieltä. Vuonna 1741 Stavropolissa avattiin kalmukkilais-venäläinen oppilaitos. Kalmukeille käännettiin heidän omalla äidinkielellään rukouksia ja jumalanpalveluskirjoja. Heitä varten julkaistiin Uusi testamentti.

1700-luvulla Kaukaasiassa toimi osetiinien keskuudessa kaksi lähetystä: ensimmäisen johdossa oli arkkimandriitta Pakomij, toisen rovasti Lebedev. Osetiinien lapset opiskelivat Mozdokin oppilaitoksessa. Kirkoissa jumalanpalvelus toimitettiin osetiinien kielellä.

Vuodesta 1825 vuoteen 1830 Arkangelin hiippakunnassa teki väsymättä työtä Gluhovin luostarin esimies, arkkimandriitta Veniamin (Smirnov). Hän käänsi Mezenin samojedien kielelle (nykyinen nimitys samodijcy) Raamatun Uuden testamentin, ja myös laati samojedien kielen kieliopin ja sanakirjan.

1700-luvun Siperian ortodoksisilla lähetyksillä oli erittäin tärkeä sija Venäjän kirkon lähetystoimen historiassa. Nimenomaan täällä näemme runsaasti hyviä esimerkkejä Jumalan sanan aidosta apostolisesta julistuksesta kansoille, jotka eivät ole tunteneet Kristuksen nimeä.

Siperian kirkkoa kaunistavat seuraavien mainekkaiden lähetyssaarnaajien nimet: Tobolskin metropoliitat Filofej (Leščinskij) ja Ioann (Maksimovič), Irkutskin piispat Innokentij (Kul'čickij) ja Sofronij (Kristalevskij), Moskovan metropoliitat Innokentij (Veniaminov) ja Makarij (Nevskij) ja monet muut suuret evankeliumin saarnaajat Siperian kansoille.

(5)

Siperian lähetyssaarnaajien siunauksellinen pyrkimys on mitä tarkkaavaisimman tutustumisen arvoinen.

Tobolsk oli 1700-luvulla Siperian hengellinen ja hallinnollinen keskus. Vuodesta 1702 vuoteen 1710 sekä vuodesta 1715 vuoteen 1721 Tobolskin piispanvirassa palveli metropoliitta Filofej (Leščinskij). "Jos on oikein nimittää pyhää apostolien vertaista Ninaa Gruusian valistajaksi, pyhää Gregoriosta Armenian valistajaksi, Patrickia Irlannin, Willibrordia Hollannin sekä Ansgaria Ruotsin ja Tanskan valistajiksi, niin ei vähemmällä oikeudenmukaisuudella voidaan metropoliitta Filofeitä kutsua Siperian valistajaksi". kirjoitti viime vuosisadan etevä kirkkohistorian tutkija, rovasti A. Sulockij.

Vuosien 1702 ja 1703 vaihteessa metropoliitta avasi piispantalossa Siperian ensimmäisen ja Venäjän toisen maakunnallisen koulun pappien lasten opettamista varten. Koulussa annettiin opetusta myös vastakastettujen ostjakkien ja nencien lapsille. 1700-luvun puolivölissä tämä koulu uudistettiin seminaariksi.

Vuonna 1705 metropoliitta Filofej lähetti matkaan ryhmän lähetyssaarnaajia arkkimandriitta Martinianin johdolla Kamčatkaan.

Vuonna 1709 piispa Filofej otti vastaan vaikean sairautensa vuoksi skeemamunkin arvon Feodor-nimisenä ja vetäytyi rauhaan perustamansa Tjumenskin Kolminaisuuden luostariin, mutta Jumalan kaitselmus kutsui hänet uudelleen lähetystyön palvelukseen.

Metropoliitta Filofein seuraaja, metropoliitta Ioann (Maksimovič, 1711-1715) ehdotti pian hänelle sekä myös papeille ja munkeille, että nämä jatkaisivat Jumalan sanan julistamista Siperian kansoille. Hän varusti lähetyssaarnaajat kirkollisillä esineillä ja lähetti heidät aluksi Pohjois-, sitten Etelä- ja Itä-Siperiaan. Omasta puolestaan metropoliitta Ioann täydensi uupumattoman piispa Filofein apostolisia pyrkimyksiä huolehtimalla innokkaasti Siperiassa koulutuksensa saaneen papiston kasvatuksesta. Piispa Ioann mm. lähetti Pekingiin ensimmäisen ortodoksisen lähetystyöntekijöiden ryhmän arkkimandriitta Ilarionin (Ležajskij) johdolla.

Viisitoista vuotta kestäneen julistustoimensa aikana metropoliitta Filofej teki kuusi merkittävää lähetysmatkaa. Piispa Ioannin kuoleman jälkeen metropoliitta Filofej (skeemametropoliitta Feodor) sai uudelleen nimityksen Tobolskin piispanvirkaan. Vuonna 1726 16 vuoden ikäisenä hän teki viimeisen lähetysmatkansa Obdorskiin (nykyisin Salehard) ostjakkipakanoiden luo. Matkan varrella metropoliitta kävi aiemmin rakennuttamissaan kirkoissa vahvistaen vastakääntyneitä uskossa.

Siperian apostolin autuaallinen loppu seurasi 31. päivnä toukokuuta vuonna 1727 Tjumenskin Kolminaisuuden luostarissa, missä hänet haudattiin jälkisäädöksensä mukaan kirkon ovien läheisyyteen. Hän oli kastanut Siperiassa10 000 ihmistä sekä rakentanut heitä varten 37 kirkkoa kutsuen pakanoita, ei peloittelemalla eikä millään muulla uhkailulla, niin kuin hänen aikalaisensa ovat myös todistaneet, vaan "pelkällä evankeliumin saarnalla ja omilla teoillaan."Gregorij Novickin, kanssakulkijan, kilvoittelijaveljen ja tämän suuren lähetyssaarnaajan historian kirjoittajan teos "Lyhyt kuvaus ostjakkien kansasta" on mitä parhain etnografinen tutkielma ja yksi

parhaimmista lähetyskirjallisuuden muistomerkeistä 1700-luvun ensimmäiseltä vuosineljännekseltä.

Toinen 1700-luvun huomattava Siperian lähetyssaarnaaja oli piispa Innokentij (Kul'činskij), Irkutskin ensimmäinen piispa (+1731). Vuonna 1722 (6) Perejaslavin piispan nimisenä hänet oli lähetetty lähetyksen esimieheksi "Kaanin valtakuntaan" Kiinaan, mutta Kiinan keisari ei häntä sinne päästänyt, ja niin hän pysähtyi Selengan Kristuksen kirkastumisen luostariin Baikal-järven takaiselle alueelle. Pitkällisten, muutamia vuosia kiinalaisten viranomaisten kanssa käytyjen neuvottelujen aikana piispa Innokentij oppi burjaattien kielen. Myöhemmin hän perusti Irkutskin Taivaaseen astumisen luostariin venäläis-mongolilaisen koulun 25 oppilaalle. (Vuonna 1736 siinä koulutettiin jo 70 kasvattia). Koulun ensimmäisenä mongolien kielen opettajana oli luostarin esimies arkkimandriitta Antonij.

Vuonna 1725 tuli selväksi, että Kiinan viranomaiset eivät halunneet antaa kulkulupaa lähetyksen esimiehelle, ja vuonna 1727 synodi määräsi Innokentin uudelleen perustetun Irkutskin piispanviran haltijaksi. Piispa näki erityisen paljon vaivaa Baikalin seudun burjaattien kristillisen valistamisen takia. Hän avusti heitä kaikessa ja omalla innokkuudellaan hankki kunnianimen "uskon saarnaaja Mongolian pakanoille".

Pyhän Innokentin seuraajia Irkutskin piispanvirassa olivat innokkaat lähetyssaarnaajat , piispa Innokentij II (Nerunovič, 1732-1741) ja piispa Sofronij (Kristalevskij, 1754-1771).

Kun piispa Sofronij lähetti lähetyssaarnaajia Bajkalin takaisille seuduille, Kamčatkaan ja Jakutiaan, hän kehotti heitä kiinnittämään erityistä huomiota vastakastettujen elämän kohentamiseen: "Lämmittäkää ihmisten maailmaa saarnatoimin ja rakkauden soihdulla. Sillä vain rakkaudesta rakkaus syttyy palamaan tuo mukanaan kaikenlaista pyrkimystä Jumalaa kohti."

1700-luvun puolivälissä lähetystyö aloitettiin uudelleen Kamčatkassa. Vuonna 1745 sinne saapui Sarin (eli Kruticin) hiippakunnasta 19-jäseninen hengellinen lähetystö pappismunkki Ioasafin

(Hotuncevskij) johdolla. Lähetys avasi kymmenittäin kouluja, joissa opetettiin joitakin satoja ihmisiä.

1700-luvun loppua lähestyttäessä ortodoksilähetit olivat kulkeneet lähes koko Siperian maan läpi ja saattaneet pyhälle kasteelle kymmeniä tuhansia pakanoita ja myös melkoisen joukon buddhalaisia ja muhamettilaisia. Valtavat ponnistukset olivat kuitenkin vielä tarpeen kylvettyjen Kristuksen opin siementen kasvattamiseksi ja vasta valistettujen tekemiseksi ortodoksisen kirkon uskollisiksi lapsiksi.

Tämä kaikki oli 1800-luvun lähetyssaarnaajien tehtävä. Tuo vuosisata lahjoitti Venäjän kirkolle sellaisia kuuluisia saarnaajia ja kilvoittelijoita kuin arkkimandriitta Makarij (Gluharev), Moskovan metropoliitta Innokentij (Veniaminov), Moskovan metropoliitta Makarij (Nevskij) ja monia muita Kristuksen apostolien työn jatkajia. Siperian ortodoksisen lähetystyön historian uudelle aikakaudelle on ominaista ennen muuta pysyvästi toimivien lähetysten aikaansaaminen. Tänä aikana kiinnitettiin vielä suurempaa huomiota lähetyskoulujen järjestämiseen, aloitettiin Raamatun ja jumalanpalveluskirjojen kääntäminen Siperian kansojen kielille, ja kantakansojen sivistykselliset ja taloudelliset siteet venäläisväestöön laajenivat.

Vuoden 1829 alussa Herra kutsui apostoliseen palvelukseen arkkimandriitta Makarin (Gluharev, +1847). Oltuaan Peterburgin hengellisen akatemian teologian maisterina, vanhojen ja uusien kielten tuntijana ja monien Raamatun kirjojen kääntäjänä venäjän kielelle hän lähetti pyhälle synodille anomuksen, jossa hän ilmaisi halunsa lähteä Siperiaan julistamaan Jumalan sanaa. Vuonna 1830 hän (7) saapui Tomskin kuvernementin Bijskin piirikuntaan ja aloitti siellä lähetystyönsä kalmukkien keskuudessa. Aluksi hän perusti Majmeen lähetysaseman, mutta myöhemmin hän muutti Ulaliin (nykyinen Gorno-Altaisk) - kyläkuntaan, josta tuli Altain lähetystyön keskus.

Lyhyessä ajassa isä Makarij opetteli altailaisten kielen ja ryhtyi kääntämään tärkeimpiä rukouksia. Raamatun ja jumalanpalveluskirjojen kääntämistä paikallisten asukkaiden kielille arkkimand-

riitta Makarij piti varmimpana keinona hengellisten lastensa vahvistamiseksi Kristuksen uskossa. Neljätoista vuotta kestäneen Altaissa oleskelunsa aikana hän käänsi evankeliumin, yksittäisiä kohtia Vanhan testamentin kirjoista, Apostolien teot ja kirjeet sekä eräitä jumalanpalvelustekstejä. Arkkimandriitta Makarij kyhäsi "Altailaisten tunnetuksi teko" sekä kirjoitti erinomaisen teoksen "Ajatuksia keinoista, joilden avulla kristillistä uskoa levitetään menestyksellisesti muhammettilaisten, juutalaisten ja pakanoitten keskuuteen Venäjän valtakunnassa".

Vuodesta 1865 jumalanpalvelusta aloitettiin toimittaa Altain kielellä, ja vuonna 1874 pyhä synodi antoi Altain lähetykselle oikeuden ylläpitää omaa kirjapainoa ja julkaista kirjojen käännöksiä sekä myös teoksia Altain kielellä. Kirjapainon aikaansaamiseen liittyvät monimutkaiset asiat eivät antaneet kuitenkaan mahdollisuutta päästä nopeasti painamisen alkuun. Siksi altaikieliset kirjat painettiin aluksi Peterburgissa, sitten Kazanissa ja vasta 1800-luvun viimeisellä vuosikymmenellä ne alkoivat ilmestyä Tomskissa ja Vijskissa.

Suurimman kukoistuksensa Altain hengellinen lähetys saavutti piispa Makarin aikana (Nevskij, vuodesta 1891 Tomskin arkkipiispa, vuosina 1912-1917 Moskovan metropoliitta). Päätettyään Tobolskin seminaarin kurssin vuonna 1855 hän astui Altain lähetyksen palvelukseen ja 28 vuoden aikana toimi hengellisen valistamisen pyhää asiaa edistäen ja palvellen eri tehtävissä, alkaen lähetyskoulun opettajasta aina lähetyksen esimiehen asemaan saakka.

Altain hengellinen lähetys oli mallina perustettaessa samanlaisia lähetyksiä Itä- ja Länsi-Siperiaan.

Vuonna 1882 Altain lähetyksestä erkani Kirgisian lähetys, jonka keskus sijaitsi Semipalatinskissa. Lähes samanaikaisesti altailaisen kanssa syntyivät Obdorskin ja Kondinskin lähetykset (vuonna 1844), Turuhanskin syntyi vuonna 1850, sitten Surgutskin ja Minusinskin (vuonna 1867), ja Semipalatinskin lähetys (vuonna 1868).

Jenisein seudulla saarnatointa pakanoiden keskuudessa harjoittivat niin kutsuttujen lähetysseurakuntien papit. Jenisein kuvernementin pohjoisosassa nentsien, evenkkien ja jakuuttien keskuudessa oli nelisentoista sellaista seurakuntaa, joiden alueet olivat tavattomat laajat. Pappien piti kulkea tuhansien kilometrien pituisia matkoja tavoittaakseen seurakuntalaisensa. Jenisein kuvernementin eteläosissa tekivät samalla tavalla työtä Minusinskin lähetyksen lähetyssaarnaajat.

Vuonna 1814 Irkutskin piispa Mikael (Burundukov) perusti burjaattien keskuuteen Bajkalin takaisen lähetyksen. Tämän lähetyksen työyhteyteen kuuluivat burjaattien kielen suuri tuntija pappi Aleksandr Bobrovnikov ja kastettu burjaatti Mikael Speranskij. Innokkaana saarnaaja ja pakanoiden valistaja oli Irkutskin arkkipiispa Nil (Isakovič, 1838-1853). Hän matkusteli paljon pitkin Kaukoidän seutuja, ja häntä pidetään ensimmäisenä venäläisenä buddhalaisuuden tutkijana. Arkkipiispa Nilin työtoveriksi Raamatun kääntämisessä burjaattien (**8**) kielelle tuli Nikolaj Nilov-Doržeev, mongooli, joka kasteeseensa asti oli ollut innokas lamalainen. Hänen liittymiseensä kristinuskoon oli vaikuttanut ihmeellinen pyhän ristin ilmestys Daurian taivaalla. Nikolaj Nilov-Doržeevista tuli innokas lähetyssaarnaaja, hän otti vastaan pappeuden ja elämänsä loppuun asti käänsi Raamattua ja jumalanpalveluskirjoja burjaattien kielelle.

Vielä enemmän Itä-Siperiassa harjoitetty lähetystoiminta kehittyi Irkutskin arkkipiispa Parfenin (Popov, 1860-1873) aikana. Piispana ja lähetyssaarnaajana hän paransi merkittävällä tavalla Irkutskin ja Bajkalin takaisen lähetyksen organisaatiota, kutsui Venäjältä lähetyksen palvelukseen munkkeja, järjesti runsaasti uusia majoituspaikkoja ja kouluja.

Vuonna 1866 arkkipiispa Parfenin toimesta avattiin Ortodoksisen lähetysseuran Irkutskin osasto, jonka nimi muutettiin vuonna 1870 Lähetysseuran Irkutskin komiteaksi. Tämän komitean tehtäväksi annettiin erittäin laaja-alainen kustannustoiminta.

Vuodesta1867 alkaen arkkipiispa Parfenij muutti vähitellen jumalanpalvelukset kaikissa burjaattien kirkoissa burjaattien kielisiksi. Lähetystyöllä oli suotuisa vaikutus vastakääntyneiden nomadien

elämäntapaan kun se to-tutteli heitä pysyväisasutukseen jakamalla heille maapalstoja sekä perustamalla heille kouluja ja hyväntekeväisyyslaitoksia.

Huomattavasti vaikeampaa lähetyssaarnaajilla oli Bajkalin takaisilla seuduilla, missä lamat vastustivat aktiivisesti kristillistä saarnaa. Hallitusvalta ei puolestaan suhtautunut myönteisesti lähetyssaarnaajien pyrkimykseen ottaa kastettuja burjaatteja mukaan Arojen valtuuston hallintotehtäviin ja näin tekemällä rajoittaa lamojen vaikutusvaltaa. Tästä johtuen kääntyneiden joukossa oli huomattavasti enemmän evenkkejä, jauutteja ja tofalaareja (karagasseja) kuin burjaatteja.

Vuonna 1793 Alaskaan lähetettiin lähetystyöntekijöiksi arkkimandriitta Ioasafin (Bolotov) johdolla Valamon Vapahtajan kirkastumisen luostarin ja Konevitsan Kristuksen syntymisen luostarein munkkeja. Jo ensimmäisenä vuonna (1794) ortodoksilähetit kastoivat Kad'jakin saarella yli 7000 paikallista asukasta. Mutta ensimmäinen lähetystoiminta ei saanut jatkua. Vuonna 1794 arkkimandriitta Ioasaf kutsuttiin Irkutskiin ja hänet vihittiin siellä Kad'jakin piispan virkaan. Palatessaan vuonna 1799 Fenix-nimisellä laivalla palvelupaikkaansa piispana ja lähetyssaarnaajana korkeasti siunattu Ioasaf menehtyi myrskyssä kaikkine matkakumppaneineen.

Vielä aiemmin, vuonna 1796, päättyi marttyyrikuolemaan lähetysaarnaajana toimineen pappismunkki Juvenalin elämä. Pakanat surmasivat hänet Alaskassa.

Niinpä siis jäljelle jääneistä lähetyksen työtovereista palvelustaan Kod'jakin saarella jatkoivat pappisdiakoni Nektarij (vuoteen 1806 asti), munkki Ioasaf (vuoteen 1823 asti) sekä pappismunkki Afanasij (vuoteen 1825 asti). Vuodesta 1804 vuoteen 1807 Kad'jakilla teki työtä Aleksanteri Nevskin luostarista tullut pappismunkki Gedeon.

Neljänkymmenenneljän vuoden ajan Valamon munkki Herman teki lähetystyötä Amerikassa. Aluksi autuas munkkivanhus asui lähetyskirkon vieressä Kad'jakin saarelle, mutta myöhemmin hän

muutti asumaan lähellä olevalle Jelovyj-nimiselle saarelle, jota hän nimitti "uudeksi Valamoksi". Pappismunkki Gedeonin lähdön jälkeen isä German jäi kuolemaansa asti (+ 13. päivänä joulukuuta 1837) niiden ihmissielujen hengelliseksi isäksi, paimeneksi ja holhoojaksi, jotka Kad´jakin lähetys oli hänen huostaansa uskonut. Elokuun 9. päivänä 1970 (9) pyhän suurmarttyyri Panteleimonin muistopäivänä Kad´jakin saarella toimitettiin juhlallisin menoin autuaan Germanin pyhimykseksi julistaminen.

Vuonna 1840 perustettiin pyhän synodin määräyksestä Kamčatkan hiippakunta, jolle alistettiin Ohotskin ja Amerikan seurakunnat. Moskovan metropoliitta Filaretin tiukasta vaatimuksesta sinne lähetettiin Kamčatkan, Kuriilien ja Aleuttien piispa Innokentij (Veniaminov), kuuluisa Aleuttien lähetyssaarnaaja, jonka toiminnan aikana lähetystyö elpyy Kamčatkalla.

Irkutskin kuvernementin Angen kylässä asuneen, Elian kirkon köyhän lukkarin poika Ioann Veniaminov syntyi vuonna 1796, sai kasvatuksensa Irkutskin hengellisessä seminaarissa, ja vuonna 1823 hän itse ilmaisi halunsa lähteä Aleuttien saarille. Kymmenen vuotta isä Ioann Veniaminov uurasti Unalaškan saarella, kastoi kaikki saaren asukkaat sekä rakensi kirkon ynnä muutamia hetkipalvelushuoneita. Viiden vuoden aikana uhrautuvainen lähetyssaarnaaja saarnasi Pohjois-Amerikan sotaisten intiaanien keskuudessa.

Ollessaan Unala‹kan (1824-1834) ja Sitkan (1834-1838) saarilla isä Ioann opetteli aleuttien ja kološkin kielen, väestön elämänolosuhteet ja tavat sekä alueen luonnon. Maantieteelliset ja kansantieteelliset havaintonsa hän esitti teoksessaan "Muistiinpanoja Unalaškan alueen saarista" (S.P-burg. 1840, osat 1-3), joka on säilyttänyt meidän päiviimme asti tieteellisen arvonsa.

Tultuaan vihityksi Kam¸atkan piispaksi hän laajensi entisestään lähetystoimintaa, erityisesti Kaukoitään. Piispa Innokentin hiippakuntaan kuului suuri määrä kansallisuuksia, jotka asuttivat Kam¸atkaa, Aleutteja ja Kuriileja sekä Ohotan meren ranta-alueita. Suuren osan ajastaan piispa käytti matkoihin seuraten jatkuvasti

hiippakuntansa lähetyssaarnaajien työtä. Niinpä hän esim. vuonna 1856 kulki hiippakuntaansa pitkin n. 8000 kilometriä.

Piispa Innokentin ottaessa ahkerasti osaa hänen lähimmät apulaisensa käänsivät jakuuttien kielelle kaikki Raamatun kirjat, Uuden testamentin (lukuunottamatta Ilmestyskirjaa), eräitä Vanhan testamentin kirjoja sekä lisäksi kaativat lyhyitä hengellisiä opetuksia paikallisia asukkaita varten Piispa Innokentij antoi lähetyssaarnaajille herätteitä opettaa lapsille sekä heidän äidinkieltään että venäjän kieltä. Suuri lähetysmies ei unohtanut myöskään kaukaista Čukotkaa. Hän lähetti sinne kamčatkalaisia ja jakuuttilaisia pappeja, jotka vuonna 1850 perustivat lähetyksen čukčien, jukagirien ja muiden kansallisuuksien valistamiseksi Kristus-uskolla. Väsymättömän saarnaajan alotteesta ja hänen avullaan perustettiin Nušegan, Kenain, Kvihpakin (Pohjois-Amerikassa), Čukotin ja Amurin lähetys.

Vuodesta 1859, jolloin Kam,atkan hiippakunnan yhteyteen oli avattu Jakutskin vikariaatti (se itsenäistyi vuonna 1869), suuret lähetystehtävät itäisten jakuuttien ja evenkkien keskuudessa odottivat arkkipiispa Innokentia. Tänä ajanjaksona hän rakennutti kirkkoja, hetkipalvelushuoneita, käänsi Raamatun kirjoja sekä jumalanpalveluskirjoja jakuuttien ja evenkkien (tunguusien) kielelle. 19. päivänä heinäkuuta vuonna 1859 jakuuttien Kolminaisuuden kirkossa toimitettiin jumalanpalvelus ensi kertaa jakuuttien kielellä.

Piispa Innokentin lähetystoiminta laajeni kaikkein etäisimpiin, Amurin lähistöllä oleviin kansallisuuksiin ja vieläpä rajantakaisiin Mant‹urian heimokuntiin, minne hän lähetti oman poikansa, pappi Gavriil Veniaminovin. Mutta kun (**10**) vuonna 1858 Ussirijskin alue oli siirtynyt Venäjälle, piispa lähetti sinne välittömästi lähetyssaarnaajia saarnaamaan evankeliumia nivhoille (giljakeille), evenkeille (oročoneille), nanajceille (gol'deille) ja muille heimoille, jotka asuivat Amurin liepeillä. Näiden heimokuntien keskuuteen hän perusti lähetysasemia, rakensi kirkkoja ja kouluja sekä Kiinan lähetyksen avulla hankki vastakääntyneille kirjoja mant‹urian kielellä.

Moskovan metropoliitta Filaretin kuoleman jälkeen (+1867) piispa Innokentij määrättiin hänen seuraajakseen. Moskovan piispan vi-

rassa hän entiseen tapaan jäi uskolliseksi velvollisuudelleen tehdä lähetystyötä. Hänen määräyksestään Ortodoksinen lähetysseura, joka oli perustettu vuonna 1865 Peterburgissa, siirrettiin Moskovaan, missä metropoliitta Innokentij ryhtyi itse sitä johtamaan. Samanaikaisesti moniin hiippakuntiin oli perustettu erillisiä lähetysseuroja, joiden puheenjohtajina toimivat paikalliset korkea-arvoiset piispat. Nämä osastot tarjosivat jatkuvaa taloudellista tukea toiminnassa oleville lähetyksille.

Vuonna 1870 piispa Innokentin aloitteesta Venäjän Amerikan rajoilla avttiin Venäjän ortodoksisen kirkon Aleuttien ja Alaskan hiippakunta, jonka piispanistuin oli San Franciscossa. Vuosina 1898-1917 siellä toimitti piispallista palvelusta korkeasti pyhitetty Tihon (Belavin; myöhemmin Moskovan ja koko Venäjän patriarkka). Myöhemmin hän siirsi Aleuttien ja Pohjois-Amerikan piispanistuimen New Yorkiin, minne rakennettiin hänen aloitteestaan Pyhän Nikolain katedraali. Piispallisella toiminnallaan korkeasti pyhitetty Tihon myötävaikutti monin tavoin Venäjän ja Amerikan kansojen hengelliseen ja sivistykselliseen lähentymiseen.

1900-luvulla yksi Venäjän ortodoksisen kirkon parhaimmista lähetyssaarnaajista on metropoliitta Nestor (Anisimov, +1962). Tultuaan vuonna 1907 pappismunkiksi hänet nimitettiin Korjakin kenttälähetyksen esimieheksi, ja saatuaan rovasti Ioann Sergievin siunauksen julistustyöhönsä hän lähti kaukaiseen Kamčatkaan. Pappismunkki Nestorin kenttälähetyksen toiminta-alueella oli evenkkejä ja tunguuseja (lähes kaikki jo kastettuja), horjakkeja (näiden joukossa kristinuskoon kääntyneitä ei juurikaan ollut) sekä čukčeja, kansaa, joka siihen mennessä ei itse asiassa ollut kuullut saarnaa Kristuksesta. Lähetystoimintansa alusta saakka pappismunkki Nestor joutui ponnistelemaan paljon pelastaakseen nälkäkuolemalta kaittaviaan, jotka niinä vuosina elivät äärimmäisessä hädässä. Hän käänsi kam,adaalien kielelle rukouksia sekä valittuja kohtia evankeliumeista, opetti heille venäjän kieltä sekä huolehti koulujen organisoimisesta.

Pappismunkki Nestor kehitti suunnitelman KamCatkan veljistöstä, joka aloitti toimintansa vuonna 1910. Hän matkusteli Moskovaan, Peterburgiin, Kazaniin ja muihin kaupunkeihin yrittäen taivuttaa

varakkaita ihmisiä auttamaan Kam¸atkan ja ¸ukotkan hädänalaisten ihmisten pelastamisessa. Niinpä monet ihmiset lähtivätkin innokkaan pappismunkin esimerkin mukaisesti kaukaiseen Kam¸atkaan auttamaan lähetyssaarnaajia. Kam¸atkan veljistön uhraavaisuuden avulla saatiin hankituksi kaikkea välttämätöntä kam¸adaalien elämänolojen kohentamiseksi Pappismunkki Nestor järjesteli sairaille siirtoloita, perusti kaikenlaisia turvakoteja sekä ajeli koiravaljakolla pitkin alueita huolehtien niiden ruokkimisesta. Spitaalitautisille lähetyssaarnaaja perusti leprasairaaloita. On säilynyt ihmeellinen metropoliitta Nestorin runo, jolle hän on antanut nimen "Pääsiäinen lepratautisten luona".

Suuri tapaus lähetyksen elämässä oli Kamçatkan lähetyskokous, joka pidettiin Ioasafin kylässää vuonna 1914. Kokouksessa hyväksyttiin useita hyödyllisiä lähetystyötä koskevia parannuksia.

(11)
Vuonna 1910 Peterburgissa julkaistiin pappismunkki Nestorin erinomainen teos "Ortodoksisuus Siperiassa", jossa kuvataan huomattavien Siperian piispojen toimintatapaa. Vuonna 1916, oltuaan kaksi vuotta ensimmäisen maailmansodan rintamilla, arkkimandriitta Nestor vihittiin Vladivostokin kaupungissa kättenpäällepanemisin Kam¸atkan piispaksi. Myös tänä aikana lähetyssaarnaajapiispa matkustelin niin kuin ennekin väsymättä pitkin Kam¸atkaa ja Çukotkaa sekä auttoi paikallisia kansoja, jotka elivät maanjäristysten ja mustarokon aiheuttamassa kurjuudessa. Vuonna 1917 Kam¸atkan piispa Nestor osallistui Venäjän ortodoksisen kirkon koko Venäjän laajuiseen paikallissynodiin.

1800-luvun loppu ja 1900-luvun alku olivat erityinen kausi Venäjän ortodoksisen kirkon lähetystoiminnassa. Tällä kaudella lähetykset tavoittavat vähitellen valtavan Venäjän imperiumin kaikki nurkat ja alkavat kulkea naapurimaihin. Kirkon ylimpään hallintoportaaseen perustetaan erityinen elin, pyhän synodin lähetysneuvosto, jonka tehtävänä on koordinoida lähetystoimintaa.

Erityisen aktiivisesti Venäjän hengelliset lähetykset tekivät työtä Kiinassa, Koreassa sekä Lähi-Idässä. Vaikka Pekingissä oli vuodesta 1715 Venäjän hengellinen lähetys, sen toiminta rajoittui vain juma-

lanpalvelusten toimittamiseen pienehkölle venäläiselle siirtokunnalle. Tosin jo 1800-luvun alusta lähetyksen työntekijät harrastivat aktiivisesti kiinan kielen, maan perinteiden ja tapojen sekä myös sen historian ja maantiedon opiskelua.

Erityinen merkitys venäläisen sinologian (Kiinan kielen ja kulttuurin tutkimuksen) muovautumiselle oli vuosina 1807-1820 arkkimandriitan arvoisena lähetysjohtajana olleen Jakinfin (Bičurin, +1853) tutkimuksilla.

Vuonna 1858 Kiinan hallitus antoi viimein Venäjän ortodoksisen kirkon edustajille luvan harjoittaa lähetystyötä kiinalaisten keskuudessa kaikkialla maassa.

Huomattavana Kiinan lähettinä oli pappismunkki Isaija (Peškin, +1871). Vuonna 1886, kiitos hänen vaivannäkönsä, toimitettiin ensimmäinen kiinankielinen jumalanpalvelus.

Ortodoksinen lähetys joutui vuonna 1900 vaikeuksiin, kun boksarikapinan aikana hävitettiin lähetyksen kirjapaino ja melkein kaikki lähetyskirkot. Tuhannesta ortodoksikiinalaisesta tapettiin kolmesataa. Mutta sitten seuraava aikakausi (ensimmäisen maailmansodan alla) antoi mahdollisuuden ei vain palauttaa menetettyä takaisin, vaan myös hiukan kartuttaa lähetystyön saavutuksia. Vuodesta 1902 lähetyksen johdossa oli piispa Innokentij (Figurovskij). Tällä kaudella saatettiin ennalleen tai avattiin uudelleen 20 kirkkoa kouluineen, miesluostari sekä naisyhdistys Pekingissä. Samanaikaisesti ilmaantuivat lähetysosastot Hajlariin, Tjan'cziniin, Junšinfaan ja Sanghaihin.

Vuonna 1900 arkkimandriitta Hrisanf (Šetkovskij) aloitti lähetystoimintansa Koreassa. Hänen toimestaan Söuliin perustettiin ortodoksinen yhteisö. Erittäin menestyksellinen oli arkkimandriitta, myöhemmin Nikol'sko-Ussurin piispa Pavelin (Ivanovskij, +1919) toiminta. Hän käänsi jumalanpalveluskirjat Korean kielelle ja käännytti tuhansia korealaisia kristinuskoon.

(12)
Vuonna 1898, käynnistettäessä Venäjän ortodoksisen kirkon liittämistä osaan syyrialais-persialaisia nestoriaaneja, pyhä synodi perusti Urmijan lähetyksen Iraniin.

1800-luvun jälkipuoliskolla koitti aidon apostolisen saarnan aika Japanille. Pelto kypsyi elonkorjuuta varten. Jumalan Kaitselmus oli määrännyt, että Venäjän ortodoksisesta kirkosta piti tulla Japanin ortodoksisuuden äiti-kirkko. Apostolinen lähetystehtävä oli säilytetty arkkipiispa Nikolain (Kasatkin) kannettavaksi.

Pyhä apostolien vertainen Nikolaj (Kasatkin), Japanin arkkipiispa (1886-1912), aloitti apostolisten tehtävien hoitamisen vuonna 1861. Hän perusti Japanin ortodoksisen kirkon, johon vuonna 1912 kuului 266 seurakuntaa, joihin lukeutui 33017 japanilaista ortodoksia (pelkästään vuonna 1911 kastettiin 1082 ihmistä, vuonna 1912 1009 ihmistä). Kirkon palveluksessa oli tällöin 34 pappia, 6 diakonia (kaikki japanilaisia) ja 116 uskonnonopettajaa. Japanin ortodoksisella kirkolla oli hengellinen seminaari (89 opiskelijaa), kaksi naisoppilaitosta, kirjapaino, jossa julkaistiin kolmea aikakauslehteä ja painettiin myös teologista kirjallisuutta - käännös- ja alkuperäiskirjallisuutta.

Viisikymmenvuotisen julistustoimensa aikana tällä maankamaralla piispa Nikolaj kasvatti uuden puun kirkolliseen elämään. Opeteltuaan japanin ja kiinan kielen hän käänsi japanin kielelle Raamatun ja jumalanpalveluskirjat sekä puolivuosisataisen apostolisen toimintansa kestäessä hän saarnasi uupumatta Jumalan sanaa Japanin kansalle. Pappien valmistamista varten paikallisväestön keskuudesta piispa Nikolaj avasi Tokioon seminaarin sekä perusti joitakin katekisaatiokouluja.

Suuren lähetysmiehen piispa Nikolain (Kasatkin) ortodoksisuuden hengessä suorittamat työt eivät suuntautuneet pelkästään elävän kristillisen kirkon luomiseen, missä Kristus-uskon siement kasvoivat tuottavasti, vaan myöskin Venäjän ja Japanin kansojen kulttuurin lähentämiseen.

Japanin arkkipiispan pyhän Nikolain seuraaja Tokion piispan istuimella, Japanin metropoliitta Sergij (Tihomirov, +1945) luonnehti edeltäjänsä persoonaa ja hänen suorittamaansa lähetystyötä seuraavasti: "Kaikki, mikä on hyvää Japanin kirkossa, viimeistä kristittyä myöten kirkoissa, viimeistä tiiltä myöten rakennuksissa, viimeistä kirjainta myöten jumalanpalveluskirjojen käännöksissä, on poisnukkuneen piispan valistuneen ymmärryksen, hänen avaran sydämensä ja hänen kallionlujan tahtonsa tulosta, näiden yhdistyessä onnellisella tavalla hänen horjumattomaan uskoonsa asiansa pyhyyteen ja hänen hurskaaseen elämäntyöhönsä."

Piispa Porfirin seuraajan, arkkimandriitta Antonin (Kapustin) hedelmällinen toiminta muodostaa kokonaisen aikakauden (1865-1894) venäläisen hengellisen lähetyksen historiassa Jerusalemissa. Innokkaana kirkon palvelijana hän rakensi kirkkoja, kouluja ja vierasmajoja pyhiinvaeltajille, perusti naisluostarin Kazanin Jumalan äidin ikonin kunniaksi, järjesti sitten Öljyvuorelle Taivaaseen astumisen kirkon yhteyteen naisyhteisön sekä avasi kaikkialle kouluja ja sairaaloita.

Vuonna 1910 Tomskin ja Altain arkkipiispan, korkeasti pyhitetyn Makarin johdolla Irkutskissa pidettiin lähetyssaarnaajien kokous. Irkutskin kokous määräsi, "että saarna, opetus ja jumalanpalvelus - sanalla sanoen kaikki lähetystoimen muodot - on suoritettava sillä kielellä, jota muukalaiset ymmärtävät, (**13**) ja sen lisäksi lähetys ei sellaisenaan saa antautua toisarvoisiin päämääriin, vaan sen täytyy pyrkiä saavuttamaan oma, varsinainen, yksi ainoa ja korkea päämäärä - saada pakanat taivutetuiksi Kristuksen kirkolle.
Irkutskin lähetyskokouksessa tuotiin mm. esille myös muutamia Venäjän ortodoksisen kirkon lähetystoiminnan saavutuksia 1800-luvulta sekä tämän vuosisadan ensi vuosikymmeneltä. Ja jos ulkolähetyksistä parhaimmaksi tunnustettiin Venäjän kirkon hengellinen lähetys Japanissa, niin maan rajojen sisäpuolella toimivista lähetyksistä eniten tunnustusta sai Altain hengellinen lähetys. Perustettuna vuonna 1830 se jo puolen vuosisadan päästä (1800-luvulla) tuli malliksi muille Venäjän ortodoksisen kirkon lähetyksille.

Altain hengellinen lähetys kasvatti Venäjän ortodoksiselle kirkolle yli kymmenen mitä ansiokkainta piispaa, kokonaisen joukon lähe-

tyssaarnaaja-valistajia, oppineita, kirjailijoita ja kääntäjiä. On mahdotonta yliarvioida Altain hengellisen lähetyksen merkitystä Venäjän ortodoksiselle kirkolle ja isänmaalle.

Rovasti Georgij Florovskij kirjassaan "Venäjän teologian tiet" (1981, s. 189) korostaa sitä, että "Altain lähetyksen historia Makarin aikana (tarkoitetaan arkkimandriitta Makarij Gluharevia) on yksi historiamme sankarillisimmista ja pyhimmistä episodeista." Tutustuminen Altain hengellisen lähetyksen varantoon osoittaa, että isä Makarin seuraajien aikana lähetyksen historia ei ole vähemmän pyhä ja sankarillinen.

Aikamme erittäin merkittävä Altain historian ja kansantieteen spesialisti L. P. Potapov toteaa "Tutkimuksissaan altailaisten historiasta" (Novosibirsk 1948), että "lähetystyön vahvana puolena oli sen kirjallinen, tieteellinen ja käännöstyö" (s.369). Samalla kertaa ei julkaistu ehdottomasti suurinta materiaalimäärää lähetyksen varastosta. Nämä aineistot ovat muuten uusia lähteitä yhtä lailla altailaisten historiaa ja Altain hengellisen lähetyksen historiaa varten kuin Venäjän ortodoksisen kirkon historiaa ja siten myös isänmaan historiaa varten kokonaisuudessaan.

Tämä on hyvin tärkeätä huomata, jos kerran suuren apostolisen arvon omaavan ortodoksisen kirkon lähetystoimen historiaa ei tule tarkastelle erillään yleiskirkollisesta historiasta *Ja jos lähetystoimen ymmärtää niinkuin sen ymmärsivät parhaat ortodoksiset venäläiset lähetyssaarnaajat, niin koko kirkon historia onkin ortodoksisen lähetystoimen historiaa.* Tällöin myös kaikki muutkin tapahtumat, joilla vain ensi näkemältä ei ole suhdetta lähetystoimeen, saavat asiaan kuuluvan tarkoituksensa.

Isä Sergij Mansurov kirjoitti "Tutkimuksissaan kirkon historiasta" (Teologisia tutkimuksia, nide 6, Moskova, 1971): "Ei pidä pelätä sitä, että kirkon historia muuttuu huomattavassa määrin kilvoituksen historiaksi, eikä sitäkään, että monet kohdat liitetään munkkiuteen" (s.80). Tämän mukaisesti voidaan sanoa: ei pidä pelätä, että Kristuksen kirkon historia yleensä ja Venäjän ortodoksisen kirkon historia erikseen merkittävässä määrässä muuttuu lähetystoimen historiaksi.

Laaja ja monimuotoinen Altain hengellisen lähetyksen toiminta tuotti mahtavan aiakirjatietojen rikkauden. Esimerkkinä voidaan esittää joukko otteita arkistostoiduista materiaaleista. Nämä aineistot heijastavat lähetystoiminnan eri tahoja sekä sisältävät myös uusia tosiasioita - - - - - - - - - - - - - - - - (**14**) 1800-luvun lopusta ja 1900-luvun alusta. Altain hengellisen lähetyksen talteen laitetut materiaalit osoittavat mm. sen, että Altain lähetyssaarnaajat, levittäessään kristinuskoa Altain ja Šorian vuoristoon luonnonasteelle elävien asukkaiden keskuuteen, opettivat heille luku- ja kirjoitustaitoa, paransivat heitä, suojelivat heitä vallanpitäjien mielivallalta, kauppiaiden loukkauksilta sekä pakanalliselta hienostolta. Lähetys ei ollut milloinkaan virallinen hallintolaitos, se ei harrastanut Altain maa-alueiden saattamista siirtomaiden asemaan, ei paikallisten asukkaiden riistoa eikä liioin heidän venäläistämistään, kuten eräät kirjailijat ovat väittäneet ja vielä nytkin väittävät. Altain hengellisen lähetyksen tallettamat asiakirjat todistavat lähetyksen poikkeuksellisen tärkeästä merkityksestä Altain kansan historialle, Altain lähetyssaarnaajien suuresta isänmaallisesta toiminnasta sekä Altain kansan veljellisestä rakkaudesta Venäjän kansaa kohtaan. Juuri sen tähden kaikki Altain lähetyssaarnaajien suorittama työ on säilyttänyt merkityksensä meidän päiviimme asti.

Katkelma lähetystyössä olleen pappismunkki Valentin Galitovskin muistiinpanoista (vuodelta 1905): "Mekin, jotka olemme lähetetyt pyhään tehtävään lapsipuolen asemassa olevan kansan avuksi, samalla tavalla iloitsemme sen iloista ja murehdimme sen murheista, ja edessämme on vielä paljon työtä ja huolta tuottaaksemme tälle kansalle hengellistä ja ruumiillista hyvää. Mutta tämän saavuttamiseksi on välttämätöntä päästä sovintoon jonkinlaisten omien pikku juttujen, elämän epämukavuuksien ja puutteiden kanssa. Mitäpä merkitystä niillä on paikallisiin olosuhteisiin verrattuna - kun kaittavat menevät tässä suhteessa paimenensa edelle? (GAAK, f.164, op. 2, d.90, l.11).

Lähetyspappi Filaret Sin'kovskij (myöhemmin lähetyksen esimies, Bijskin piispa Vladimir) kirjoitti: "Emme me valikoimatta ottaneet kasteelle pyrkiviä henkilöitä, koska heidän joukossaan oli sellaisia-

kin, jotka eivät luvanneet olla esikuvallisia kristittyjä. Sellaiset me torjuimme, vaikkei vilpittömyyden erottaminen vilpillisyydestä ollut helppoa senkään takia, että vieraan ihmisen sielu on aina hämärän peitossa" (GAAK, f.164, op. 1, d.13, l. 7).

Lähetyspappi Konstantin Sokolovin kristinuskon vaikutusta vastakastettujen altailaisten kehitykseen pohtivista muistiinpanoista on seuraava sitaatti: "Kristinuskolla on epäilemättä suotuisa vaikutus vierasheimoisiin. Vastakastetut ovat yleensä kehittyneempiä kuin kastamattomat; heidän joukossaan on nyt paljon luku- ja kirjoitustaitoisia, ja lähes kaikki heistä ymmärtävät venäjänkielistä puhetta. Heidän joukossaan on paljon todellisia kristittyjä, siveellisiä ihmisiä, jotka ovat syvällisesti sisäistäneet uskonnollismoraaliset velvollisuutensa" (GAAK, f.164, op. 1, d.122, l. 4 ob.).

Lähetyspappi Konstantin Sokolovin muistiinpanoista on seuraava lainaus: "Burhanin palvontaa, buddhismia ja pakanuutta vastaan meillä oli vain yksi ase - Jumalan sana, ja sitä me käytimmekin" (GAAK, f.164, op. 1, d.122, l. 2).

Lähetyspappi Pavel Sorokin kirjoitti, että altailaiset "Ovat vastaanottavaisempia kristinuskon käsitteille ja totuuksille luonnontieteen avulla. Altain luonto synnyttää heissä esteettisiä tunteita, mutta niitä on heissä muokattava, muuten ne tukahtuvat huomaamattomasti. Kehittämällä estetiikkaa kehittyy tiedonhalu luontoa kohtaan, tiedonhalu kehittää heissä tahattomasti myös tietoisuutta luomakunnan Luojasta" (GAAK, f.164, op. 2, d.27, l. 5).

"Tutkimuksissaan Altain seudun historiasta" (Barnaul, 1987, s. 326) on kirjoitettu siitä, miten vuonna 1929 Altain vuoristoon saapuivat kiertävät elokuvat ja miten altailaiset ensi kertaa tutustuivat elokuvaan. Altain lähetyksen Ediganin osaston lähetyssaarnaajan muistiinpanoissa vuodelta 1917 kerrotaan, miten Ediganin asukkaat tutustuivat elokuvaajaan. Elokuvi näyttivät heille lähetyssaarnaajat - pappi K. Sokolov (**15**) ja diakoni Jalbačev. Filmit esittivät eurooppalaisia kaupunkeja, sotatapahtumia, autoja ja lentokoneita; muitakin lyhytfilmejä esitettiin. (GAAK, f.164, op. 2, d.115, l. 78-78 ob.).

Asiakirjojen joukosta löytyi lähetyskoulun ainekirjoitusten aiheluettelo. Tämä luettelo osoittaa, millainen oli opetuksen taso parhaimmissa lähetyskouluissa: "Ensimmäisen puolen vuoden aikana 3. luokan oppilaiden on kirjoitettava kaksi luokka-ainetta aiheista 'Niilin joen merkitys Egyptin elämässä' ja 'Delfoin oraakkeli ja sen merkitys kreikkalaisille'. Luokka-aine 4. luokalle: 'Miksi kreikkalaiset voittivat persialaiset kreikkalais-persialaisissa sodissa?' Kotiaine: "Aleksanteri Makedonialaisen ansiot muinaisen Idän valloittajana keisareilta'. " (GAAK, f.164, op. 2, d.113, l. 31.).

Lähetyskoulujen opettajien ohjesäännöstä: "Lukemisen ja kirjoittamisen opetuksen vierasheimoisille lapsille tulee tapahtua altain kielellä, vasta myöhemmin venäjän kielellä. Heti kun vierasheimoiset lapset omaksuvat venäjän kielen, heitä täytyy opettaa itsenäiseen ja valveutuneeseen lukemiseen yhtä hyvin venäjäksi kuin altain kielelläkin, jotta he koulusta lähdettyään voisivat itse jatkaa itseopiskeluaan" (GAAK, f.164, op. 2, d.4, l. 9.).

Voidaanko tämän jälkeen lähetystoiminta ymmärtää "yksityisten henkilöiden ja kokonaisten kansojen kapea-alaisena alkeisopetuksena, jossa heille opetetaan kristinoppia ja elämää Kristuksessa", jollainen ajattelutapa oli hyväksytty viime aikoihin asti (ks. esim. Venäjän kasteen tuhatvuotismuisto: Kansainvälisen kirkkohistorian konferenssin aineistoja, Kiova, 21-28 heinäkuuta vuonna 1986 - Moskova 1988, s. 243))?

Vuoden 1917 vallankumouksen jälkeen Venäjän ortodoksisen kirkon lähetystyön järjestäytyneisiin muotoihin suunnattiin musertava isku. Aluksi joissakin lähetysseurakunnissa toimitettiin vielä jumalanpalveluksia, mutta myöhemmin suurin osa näistä seurakunnista suljettiin. Useita piispoja ja pappeja, uskonnonopettajia ja lähetyssaarnaajia rangaistiin.

Viime vuoden lopulla pidetyssä piispojen synodissa kysymys Venäjän ortodoksisen kirkon lähetystoiminnasta nousi esiin yhtenä kaikkein ajankohtaisimmista kysymyksistä. Tässä yhteydessä tapahtuva Venäjän kirkon lähetystoiminnan historian tutkiminen pyrkii edistämään isänmaan parhaiden lähetysperinteiden elpymistä, kun taas tutustuminen lähetyssaarnaajien kirjallisiin muis-

tomerkkeihin sekä entisaikojen etevimpien lähetyssaarnaajien teoksiin voisi palvella niiden valmistautumista, jotka tulevaisuudessa saavat kutsun Herran elovainiolle.

Teologian maisteri,
rovasti Boris Pivovarov

(käännös: Reino Tillanen)